

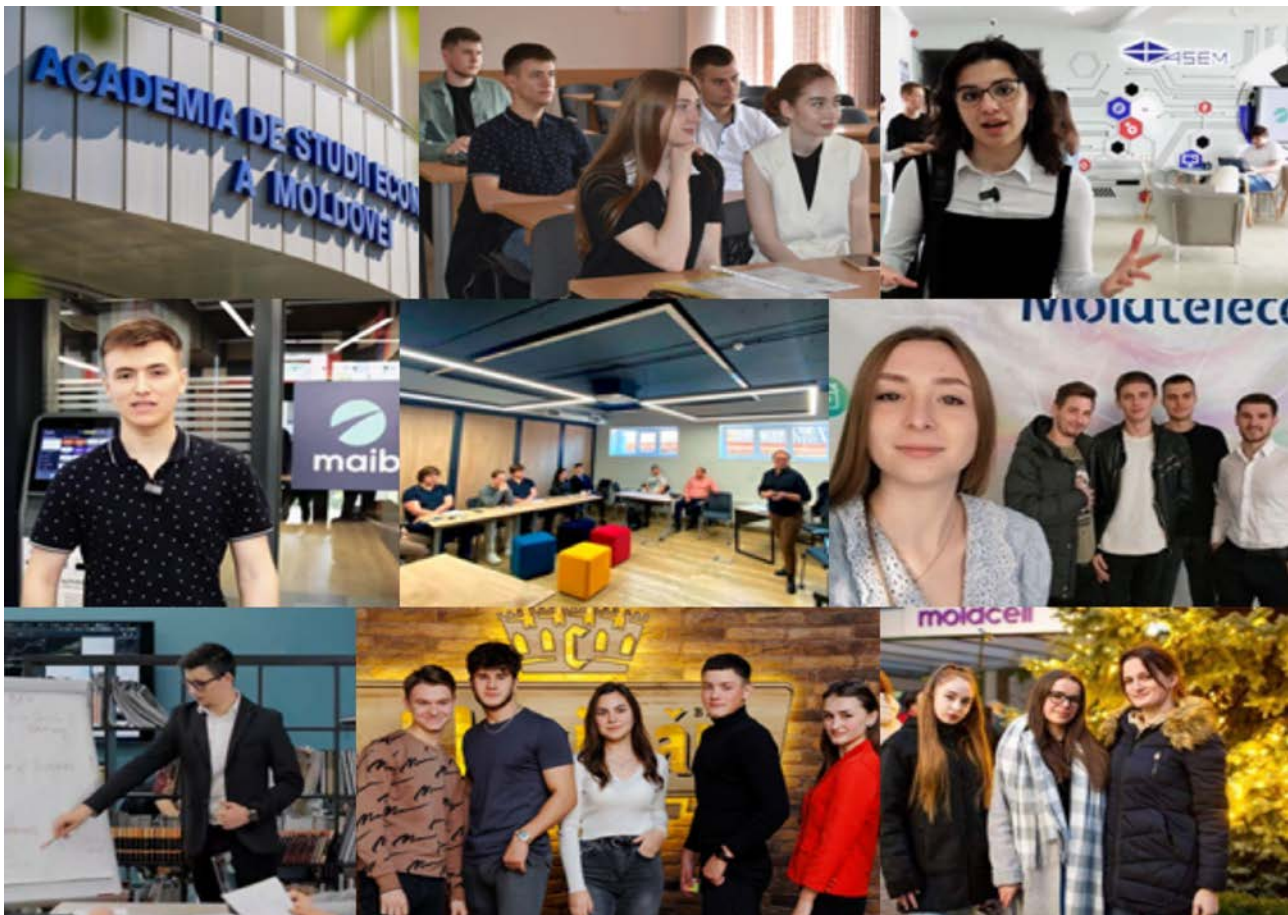

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DUAL

Ghid metodologic

Chișinău-2023

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FACULTATEA BUSINESS ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR
DEPARTAMENTUL MANAGEMENT ȘI ANTREPRENORIAT

LIUDMILA STIHI LILIA COVAȘ ANGELA SOLCAN

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DUAL

Ghid metodologic

Serviciul Editorial-Poligrafic al ASEMI
Chișinău-2023

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

CZU: 378.018.4(478)(075)

S 85

Ghidul metodologic „Învățământul superior dual” a fost examinat și recomandat pentru publicare la ședința Departamentului „Management și Antreprenoriat” (proces-verbal nr. 5 din 17.01.2023), a Comisiei metodice a Facultății „Business și Administrarea Afacerilor” (proces-verbal nr. 4 din 23.06.2023).

Recenzenți:

- Ala COTELNIC, doctor habilitat, profesor universitar, Departamentul Management și Antreprenoriat, ASEM
- Irina DOROGAIA, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Departamentul Management și Antreprenoriat, ASEM
- Oxana SAVCIUC, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Departamentul Marketing și Logistică, ASEM

Ghidul a fost elaborat în cadrul proiectului Erasmus + COOPERA „Integrarea învățământului superior dual în Moldova și Ucraina”, nr. 617490 -EPP-1-2020-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP.

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autorilor.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Stihi, Liudmila.

Învățământul superior dual : Ghid metodologic / Liudmila Stihi, Lilia Covaș, Angela Solcan ; Academia de Studii Economice din Moldova. Facultatea Business și Administrarea Afacerilor, Departamentul Management și Antreprenoriat. – Chișinău : SEP ASEM, 2023. – 74 p. : fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 49-51. – Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union, COOPERA "Dual Higher Education in Moldova and Ukraine".

ISBN 978-9975-167-14-7 (PDF).

378.018.4(478)(075)

S 85

ISBN: 978-9975-167-14-7 (PDF).

Autori:

- © ***Liudmila STIHI, conf. univ. dr.***
- © ***Lilia COVAȘ, conf. univ. dr. hab.***
- © ***Angela SOLCAN, conf. univ. dr.***
- © ***SEP al ASEM, 2023***

© 2023. Autorii lucrării. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor și al SEP al ASEM, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru ideile exprimate, originalitatea materialului și pentru sursele bibliografice menționate.

CUPRINS

ABREVIERI	4
DESPRE PROIECT	5
MULȚUMIRI	7
INTRODUCERE	8
1. CE REPREZINTĂ ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DUAL	9
1.1. Scurt istoric și evoluția învățământului dual în Republica Moldova	9
1.2. Partenerii în învățământul superior dual	12
1.3. Beneficii și oportunități.....	15
2. REALIZAREA PROGRAMULUI DUAL DE STUDII.....	19
2.1. Organizarea învățământului superior dual	19
2.2. Practici europene în organizarea ÎSD.....	25
2.3. Procesul de studii duale în ASEMI	28
2.4. Evaluarea performanțelor studentului în ÎSD	31
3. PAGINA STUDENTULUI ÎN ISD	33
3.1. Selectarea studenților în programul dual.....	33
3.2. Interacțiunea studentului cu mentorii.....	34
4. PAGINA MENTORULUI DIN ÎNTREPRINDERE.....	37
4.1. Sarcinile mentorului din întreprindere	37
4.2. Portretul psiho-emoțional al studentului	38
4.3. Procesul de formare profesională la entitatea economică	40
5. PAGINA MENTORULUI ACADEMIC.....	43
5.1. Sarcinile mentorului academic.....	43
5.2. Procesul de monitorizare a activității studentului în ÎSD.....	43
6. ACORDURI ȘI DOCUMENTE DE BAZA	45
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	47
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	49
WEBSITES/LINKS	51
ANEXE.....	52
Anexa 1. Calendarul universitar pentru programul de studii dual în ASEMI	52
Anexa 2. Fișa de observare	53
Anexa 3. Model Caietul studentului	55
Anexa 4. Chestionar pentru studenții ÎSD	58
Anexa 5. Chestionar pentru companiile partenerie în cadrul ÎSD.....	62
Anexa 6. Acord de colaborare în învățământul dual (model)	66
Anexa 7. Contract de formare profesională în învățământul dual a studenților din ÎS (model)	70

ABREVIERI

ASEM	Academia de Studii Economice din Moldova
CCI	Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova
COOPERA	„Integrarea învățământului superior dual în Moldova și Ucraina” Proiectul Erasmus +
EP	Entitatea partener
ÎÎPT	Instituția de învățământ profesional tehnic
ÎÎS	Instituția de învățământ superior
ÎPT	Învățământul profesional tehnic
ÎSD	Învățământul superior dual
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MÎSD	Modelul de Învățământ Superior Dual
ULIM	Universitatea Internațională Liberă din Moldova
UTM	Universitatea Tehnică din Moldova

DESPRE PROIECT

Proiectul Erasmus + COOPERA „Integrarea învățământului superior dual în Moldova și Ucraina” a fost lansat în 2021 și are ca scop integrarea învățământului superior dual (ÎSD) în țările partenere, în general, și de a îmbunătăți capacitatea de muncă și dezvoltarea individuală, de a spori compatibilitatea și continuitatea între cerințele mediului de afaceri și formarea inițială a studenților, și de a realiza o mai mare eficiență economică și integrare socială, în special.

Perioada proiectului: **15/01/2021 – 14/01/2024.**

Obiectivele specifice ale proiectului sunt:

- OB1: Identificarea nevoilor și cerințelor specifice ale companiilor din diferite sectoare industriale și întreprinderilor pentru învățământ superior dual și identificarea companiilor care doresc să participe la pilotarea învățământului superior dual în timpul proiectului;
- OB2: Dezvoltarea unui model flexibil și generic de învățământ superior dual, care să susțină diferitele nevoi și interese ale angajatorilor, instituțiilor de învățământ superior și ale studenților din diferite sectoare industriale și de afaceri și să ofere recomandări instituțiilor de învățământ superior pentru implementarea învățământului superior dual;
- OB3: Testarea modelelor specifice de învățământ superior dual, generate din modelul generic de învățământ superior dual dezvoltat, prin pilotarea în timpul proiectului și analizarea rezultatelor obținute;
- OB4: Propunerea modificărilor legislației/reglementărilor pentru adaptarea învățământului superior dual în țările partenere.

Activitățile proiectului:

- Dezvoltarea unui model de învățământ superior dual flexibil și generic în țările partenere din Est;
- Elaborarea legislației naționale pentru integrarea cu succes a modelului de învățământ superior dual în Moldova și Ucraina;
- Creșterea capacităților instituționale și pilotarea modurilor specifice de învățământ superior dual ale instituțiilor de învățământ superior ale țărilor partenere.

Rezultate:

- R1. Model flexibil și generic de învățământ superior dual dezvoltat, care vizează eficacitatea maximă a colaborării dintre studenții din învățământul superior, instituțiile de învățământ superior și companiile din țările partenere;
- R2. Recomandări spre modificarea cadrului legislativ, necesare pentru stabilirea modelului de învățământ superior dual în țările partenere elaborate;
- R3. Pilotarea modelului flexibil de învățământ superior dual.

Parteneri proiectului sunt:

✓ REPUBLICA MOLDOVA

1. Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) – grant coordonator;
2. Universitatea Tehnică din Moldova (UTM);
3. Universitatea Internațională Liberă din Moldova (ULIM);
4. Ministerul Educației și Cercetării din Republica Moldova (MECRM).

✓ **UCRAINA**

1. Universitatea Națională din Uzhhorod (UzhNU);
2. Universitatea KROK (KROK);
3. Universitatea Națională „V.N. Karazin” din Kharkiv (KKNU);
4. Universitatea Națională de Economie din Odessa (ONEU);
5. Ministerul Educației și Științei din Ucraina (MESU).

✓ **UNIUNEA EUROPEANĂ**

1. Universitatea de Stat Cooperativă Baden-Wurttemberg (DHBW), Germania;
2. Universitatea din Lleida (UdL), Spania;
3. Universitatea de Management din Varna (VUM), Bulgaria;
4. Academia WSB (AWSB), Polonia;
5. Institutul European de Dezvoltare și Cercetare a Politicilor din Maribor (EPDRI), Slovenia.

Informații despre proiect:

<http://coopera-project.ase.md/>

<https://bri.ase.md/coopera/>

MULȚUMIRI

Aducem sincere mulțumiri pentru sprijinul și implicarea valoroasă, oferită în realizarea proiectului pilot, privind organizarea învățământului dual în instituțiile de învățământ superior, **partenerilor noștri din mediul economic:**

- **AC TECHNOLOGIES SRL;**
- **BC MAIB SA;**
- **ÎCS MR CRYSTAL SYSTEM SRL;**
- **ÎM EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY SA;**
- **ÎM MOLDCELL SA;**
- **MGF ENGROS SRL;**
- **MOLDTELECOM SA;**
- **SC STARNET SRL.**

Fără angajamentul vostru, acest proiect n-ar fi putut deveni o realitate și n-am fi putut experimenta beneficiile și impactul pozitiv al învățământului dual.

De asemenea, suntem recunoscători **studenților, cadrelor didactice și tuturor** celor implicați direct sau indirect în pilotarea modelului de învățământ dual în Academia de Studii Economice din Moldova. Numai prin eforturi comune putem contribui la dezvoltarea unei forțe de muncă calificate într-o lume competitivă și dinamică.

Cu recunoștință,

echipa proiectului

COOPERA - ASEMI

INTRODUCERE

Scopul prioritar al învățământului superior este de a pregăti specialiști înalt calificați, în corespundere cu cerințele actuale și de perspectivă ale pieței muncii, în strânsă corelare cu tehnologiile și procedurile aplicate în mediul de afaceri. Asigurarea calității în învățământul superior poate fi realizată prin intermediul a trei elemente distincte: cerințele potențialilor angajatori, standardele de competență din domeniile de formare și performanța instituțiilor de învățământ superior (calitatea cadrelor didactice și infrastructura de formare).

O formă alternativă de învățământ superior, care devine din ce în ce mai relevantă în contextul cerințelor actuale ale pieței muncii, este învățământul superior dual (ÎSD). Această abordare educativă pune un accent semnificativ pe dezvoltarea competențelor practice în mediul real de muncă, asigurând o implicare activă a reprezentanților mediului de afaceri în procesul de formare a studenților. Prin introducerea învățământului dual la nivelul învățământului superior, se creează oportunitatea de a combina eficient dezvoltarea cunoștințelor teoretice cu abilitățile și atitudinilor necesare sectorului real al economiei. Astfel, studenții beneficiază de o formare teoretică cuprinzătoare în instituția de învățământ superior, plus o pregătire practică într-un mediu profesional autentic.

Ghidul metodologic privind Învățământul Superior Dual vine în sprijinul instituțiilor de învățământ superior, angajatorilor și studenților, pentru a oferi suport și orientare în organizarea și desfășurarea cu succes a acestei forme noi de învățământ în Republica Moldova.

Pentru Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM) o prioritate majoră este pregătirea specialiștilor de înaltă calificare în cele mai diferite domenii ale economiei, capabili să participe ca antreprenori și forță de muncă activă și productivă într-o piață competitivă. Recunoscând importanța dezvoltării unei resurse umane calificate și adaptabile la cerințele pieței, ASEM a lansat două programe de studii duale la ciclul I de licență, în domeniile Business și Administrare, precum și Informatică Aplicată. Pentru asigurarea unei bune desfășurări a acestor programe au fost atrași parteneri - agenți economici siguri și cunoscuți pe piața națională și au fost implicate cadre didactice cu o experiență bogată de predare axată pe student.

Rezultatele intermediare privind organizarea învățământului dual, obținute la sfârșitul anului universitar 2022-2023, ne-au permis să obținem o înțelegere mai profundă a nevoilor și cerințelor sistemului de învățământ superior din Republica Moldova în ceea ce privește învățământul dual.

Desigur, această formă de pregătire nu este una simplă și necesită eforturi semnificative din partea tuturor actorilor implicați: instituția de învățământ, agenții economici și studenții. Cu toate acestea, suntem convinși că aceste eforturi se vor materializa, ulterior, în beneficii, pentru toate părțile interesate.

Liudmila STIHI

dr., conf. univ.

Departamentul Management și
Antreprenariat, ASEM/ consultanta GIZ
Moldova pentru implementarea
învățământului dual în Republica Moldova

Lilia COVAȘ

dr. hab., conf. univ.

Departamentul Management și
Antreprenariat, ASEM,
managera Proiectului COOPERA

Angela SOLCAN

dr., conf. univ., șefa

Departamentului Management
și Antreprenariat, ASEM

1. CE REPREZINTĂ ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DUAL

1.1. Scurt istoric și evoluția învățământului dual în Republica Moldova

Învățământul superior dual (ÎSD) reprezintă un model de pregătire specialiștilor, care provine din sistemul german de educație. Acest model a fost implementat cu succes în învățământul profesional tehnic cu extensie și în învățământului superior, în decurs de aproximativ 60 de ani.

În Germania, studiile duale (Duales Studium) reprezintă o formă de pregătire bazată pe 2 locuri de învățare pe durata procesului de studii: un loc este instituția de învățământ superior (ÎȘ) și altul – entitatea (Ep) partener. Instituțiile de învățământ superior încheie, în mare parte, acorduri de cooperare cu întreprinderile. În plus, întreprinderile încheie contracte de formare profesională, pe durata procesului de studiu, cu studenții participanți în sistemului dual. Ambii parteneri participă la procesul de pregătire a viitorului specialist, în corespundere cu necesitățile actuale și de viitor ale pieței muncii. În așa fel, specialistul format nu are nevoie de multă pregătire adițională după absolvire pentru a face față cerințelor postului, dar foarte repede se încadrează în lucru și prezintă un nivel bun de profesionalism în domeniul său de formare.

„Potrivit Institutului Federal pentru Educație și Formare Profesională, numărul studenților, implicați în acest model de studiu în Germania, a crescut de la puțin sub 40.000 la aproximativ 100.000 în decurs de zece ani. Un număr tot mai mare de angajatori apreciază sistemul dual de studiu, deoarece nu numai că realizează un echilibru mai bun între învățământul superior și nevoile pieței muncii, dar și pentru că facilitează recrutarea și menținerea studenților ca potențiali performeri de top sau personal de conducere”¹.

În **Austria**, această formă de pregătire se practică de 15 ani și este privită ca un „câștig-câștig” pentru părțile implicate. Câteva caracteristici ale sistemului dat din Austria: domeniile de studii: IT, inginerie, tehnologie, comerț cu amănuntul și cu ridicata, turism, activitate bancară și logistică; studentul are 2 mentori: unul din instituția de învățământ și altul din întreprindere; primește salariul pe întreaga perioadă de studii de la întreprindere; blocurile practice și de formare în cadrul întreprinderii sunt integrate în planul de învățământ ca și componente fixe, în conformitate cu specificațiile universității de științe aplicate respective.²

În **Elveția**, învățământul dual superior se implementează de 8 ani, având următoarele caracteristici: condiția prealabilă pentru aceasta este deținerea unui contract de muncă valabil cu o companie partener; studenții primesc un salariu din partea companiei pe durata studiilor. Din 2020, există douăsprezece programe de licență diferite, integrate în practică: aviație, inginerie electrică,

¹ Wilfried Hesser (2018). *Implementation of a dual system of higher education within foreign universities and enterprises*. Project: Implementation of a dual-mode course of study at a university. August 2018. Publisher: Helmut Schmidt University, ISBN: ISBN 978-3-940385-42-0.

² St. Pölten University of Applied Sciences (2017). *Dual Studies in Austria join forces*. Disponibil: <https://www.fhstp.ac.at/en/newsroom/news/dual-studies-in-austria-join-forces>

inginerie electrică și tehnologia informației, tehnologia energiei și a mediului, sisteme de transport, tehnologie medicală, biotehnologie, chimie³.

În prezent, tot mai popular a devenit învățământul dual și în **Franța**. Aici, studiile duale sunt denumite studii prin alternanță (l'alternance). Studiile combină formarea universitară teoretică cu munca în cadrul unei întreprinderi, astfel, studentul obține o experiență profesională reală, necesară pentru o integrare mai rapidă. Conform datelor oficiale, pe parcursul anului 2022 au fost semnate 837.000 de noi contracte de ucenicie, atât în sectorul public, cât și în cel privat. Numărul de contracte noi în 2022 a crescut cu 14% față de 2021, iar în sectorul privat a crescut de 2,8 ori între 2017 și 2022. Creșterea numărului de contracte se referă la toate nivelurile de calificare, iar numărul de tineri care au optat pentru studiile în alternanță la nivel de bacalaureat s-a dublat din 2017.⁴

În **România**, conceptul de învățământ dual a fost introdus pentru prima dată în Legea Educației prin Hotărârea Guvernului 94/2014 pentru învățământul profesional și tehnic, ulterior, în septembrie 2022, prin Ordonanța de Urgență a Guvernului 128/2022, această formă s-a extins la nivel universitar. Astfel, instituțiile de învățământ superior acreditate pot organiza, împreună cu operatorii economici, învățământ superior dual, formă de învățământ în care responsabilitățile cu privire la desfășurarea activităților de învățare, predare și evaluare sunt partajate între instituția de învățământ superior acreditată și operatori economici. Instituția de învățământ superior organizează și desfășoară activități de învățare, predare și evaluare, iar operatorii economici organizează activități de învățare prin muncă și participă la evaluare.⁵

În România, învățământul superior dual poate fi organizat pentru ciclul I – programe de studii universitare de licență, care corespund unui număr de credite cuprins între minimum 180 și maximum 240 de credite; pentru ciclul II – programe de studii universitare de masterat profesional, care corespund unui număr de credite cuprins între minimum 60 și maximum 120 de credite; și pentru ciclul III – doctorat profesional. După absolvirea studiilor, instituția de învățământ superior din România va elibera o adeverință care atestă perioada în care studentul a desfășurat activități de învățare prin muncă.

Astfel, indiferent de țara în care este aplicat, învățământului superior dual se caracterizează prin următoarele trăsături comune:

- coexistența a două locuri de învățare: instituția de învățământ superior și compania. Pe deoparte, studenții participă la cursurile universității și primesc o instruire academică. Pe de altă parte, aceștia petrec o parte semnificativă a timpului la o companie sau organizație, unde obțin experiență practică în cadrul muncii;

³ Semestra (2020). *Dual studies: in record time to a bachelor's degree, including professional experience*. . Disponibil: <https://semestra.ch/duales-studium>

⁴ Ministère du Travail, du Plein emploi et de l'Insertion. *Les chiffres de l'apprentissage en 2022. Des emplois pour les jeunes. Des compétences pour les entreprises*. Mars 2023. Disponibil: <https://travail-emploi.gouv.fr/IMG/pdf/chiffres-cles-apprentissage-2022.pdf>

⁵ Ordonanță de Urgență nr. 128 din 23 septembrie 2022 pentru modificarea și completarea *Legii educației naționale* nr. 1/2011, GUVERNUL ROMÂNIE. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/259642>

- studenții au statut de angajat al companiei și obțin un salariu, în timp ce continuă studiile. Aceasta îi ajută să își acopere costurile studiilor universitare și să obțină o sursă de venit în timpul acestora;
- programele de studii duale duc la obținerea unei calificări recunoscute oficial de stat (diplomă de licență sau master);
- oportunitate de angajare a absolvenților mai mare, deoarece aceștia au deja abilități și cunoștințe relevante pentru industrie, precum și o rețea de contacte profesionale, dezvoltată în timpul stagiilor lor la companii.

În ce privește Republica Moldova, învățământul dual a fost introdus la nivelul învățământului profesional tehnic (ÎPT), începând cu anul 2014. Prima cooperare duală a fost creată la inițiativa companiei DRĂXLMAIER în parteneriat cu Școala profesională nr. 5 din mun. Bălți.

În perioada 2016-2020, aproximativ 5300 de locuri au fost subvenționate din bugetul de stat pentru formarea specialiștilor din ÎPT prin sistem dual. Acest model de învățământ a permis ca circa 4100 de ucenici să fie înmatriculați în peste 45 de meserii și specialități recunoscute, oferite de 35 de ÎPT din țară.

Rata medie de angajabilitate a absolvenților acestor programe a fost de aproximativ 70%, dintre care aproximativ 38% au rămas să lucreze în companiile partenere, ceea ce sugerează că acest sistem a avut un impact pozitiv în facilitarea integrării tinerilor pe piața muncii și a furnizat companiilor personal calificat.

Desfășurarea învățământului dual la nivelul ÎPT este reglementată prin Legea privind Învățământul dual nr. 110 din 21 aprilie 2022⁶, ceea ce a asigurat o bază legală pentru implementarea și dezvoltarea acestui tip de învățământ în sistemul de educație din țară.

Începând cu anul universitar 2022-2023, ca urmare a implementării proiectului COOPERA, sistemul dual este pilotat și în instituțiile de învățământ superior în Republica Moldova. Astfel, în universitățile partenere, cum ar fi ASEM, UTM și ULIM, au fost formate grupe pilot, care testează această formă la următoarele programe de studii:

ASEM, ciclului I. Licență – durata studiilor 3 ani, 180 ECTS:

- 0413.1 Business și administrare;
- 0613.5 Informatica aplicată.

UTM, ciclul I. Licență – durata studiilor 4 ani, 240 ECTS:

- 0714.6 Automatică și informatică;
- 0714.7 Robotică și mecatronică.

ULIM, ciclul II. Masterat – durata studiilor 2 ani, 120 ECTS:

- programul de master Diplomație, Securitate, Business și Comunicare.

⁶ [Legea cu privire la învățământul dual, nr. 110/2022](#)

În august 2023, Codul Educației al Republicii Moldova a fost modificat prin introducerea în art. 89, p. 9, conform căruia „în cadrul studiilor superioare de licență (ciclul I), pentru anumite specialități poate fi aplicat învățământul dual, în condițiile stabilite de Ministerul Educației și Cercetării prin coordonare cu alte organe centrale de resort și cu agenți economici interesați”.

Este important ca învățământul superior dual din Republica Moldova să beneficieze de un cadru legal bine definit privind organizarea acestui tip de învățământ, precum și de o susținere din partea autorităților, instituțiilor de învățământ și companiilor partenere. Efortul și angajamentul în promovarea și dezvoltarea sistemului dual vor avea un impact semnificativ în pregătirea mai bună a viitorilor specialiști, contribuind astfel la dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova.

1.2. Partenerii în învățământul superior dual

Implementarea ÎSD este realizată de către 3 parteneri cheie: studenții, instituția de învățământ, în cazul nostru – ASEM, și entitatea economică, care poate fi întreprindere privată și/sau instituție publică (figura 1.1.).

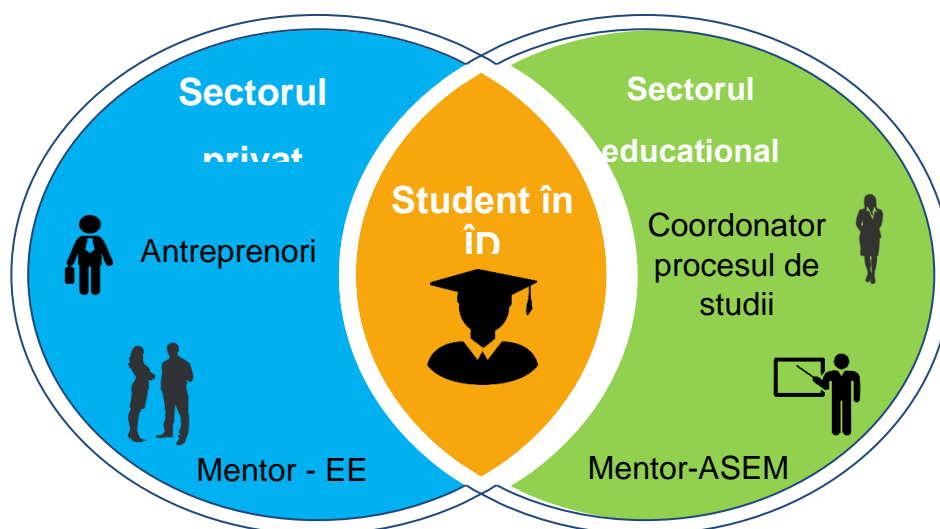

Figura 1.1. Partenerii în ÎSD

Studenții în ÎSD – sunt participanții și beneficiarii direcți ai procesului dat. Prin această formă de pregătire, studenții obțin cunoștințe teoretice solide în cadrul orelor la instituția de învățământ, care sunt completate și dezvoltate cu cunoștințe și competențe practice în timpul muncii la întreprinderea partener. În timp ce lucrează în companie, studenții acumulează experiență practică într-un mediu real de muncă și obțin diplomă de studii de licență, care confirmă pregătirea în domeniul de formare ales. Un aspect important este posibilitatea aprofundării competențelor practice de către student în direcția solicitată de către agentul economic partener pe perioada studiilor, astfel, devenind un profesionist de înaltă calitate, cu un anumit grad de specializare din domeniul de formare. Prin această formă de pregătire, studenții/tinerii specialiști mai ușor pot să se integreze pe piața muncii, întrucât au dezvoltate competențe practice specifice profesiei formate în mediul real de muncă.

Instituția de învățământ (ASEM) – reprezintă un prestator acreditat de servicii educaționale, scopul căruia este de a forma specialiști de înaltă calitate pentru mediul de afaceri în corespundere cu necesitățile acestuia. În această formă de pregătire, instituția de învățământ este responsabilă de întreg procesul pe toată perioada de studii, fiind într-o conlucrare strânsă cu agentul economic partener și studentul. Instituția de învățământ în colaborare cu agentul economic: dezvoltă planul de studii cu disciplinele necesare; întocmește planul formării profesionale în cadrul întreprinderii; stabilește competențele care vor fi dezvoltate la agentul economic; realizează evaluările curente și finale; elaborează tematicile proiectelor de an, tezei de licență.

Entitatea partener (EP) – reprezintă actorul cheie în acest proces, deoarece fără implicarea activă a acesteia, formarea la locul de muncă nu ar fi posibilă, iar absolvenții nu ar avea o conexiune mai strânsă cu realitatea muncii și a sectorului pentru care sunt formați. Ca și studenții, entitatea economică este beneficiarul direct al acestei forme de pregătire, care le permite să-și formeze specialiștii, în corespundere cu tehnologiile și procesele de business aplicate. Drept partener în învățământul superior dual – entitate economică poate fi orice întreprindere (IMM sau mare), instituție publică, agenție, primărie, organizație non-guvernamentală etc., care are nevoie de specialiști într-un anumit domeniu și pentru care este gata să-și asume un set de obligații și responsabilități.

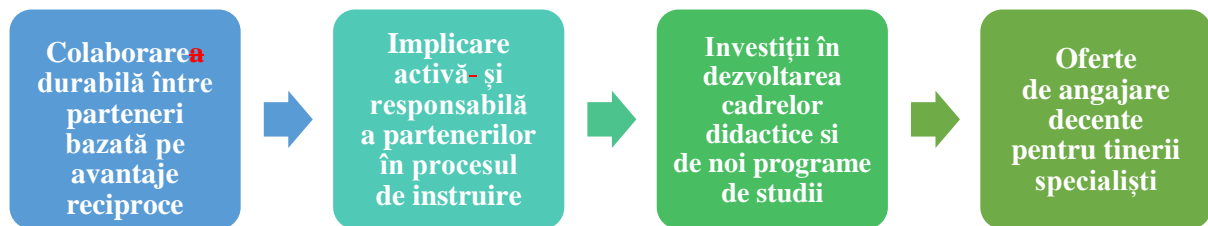

Figura 1.2. Ce reprezintă o cooperare duală?

Punctul cheie în implementarea învățământului superior dual ține de modul de conlucrare dintre acești 3 parteneri (vezi figura 1.2.), implicarea responsabilă și etică pentru a realiza scopul principal – pregătirea specialiștilor înalt calificați, în corespundere cu necesitățile pieței muncii.

Astfel, pentru a fi parte din această formă de pregătire, dar și pentru a beneficia de rezultatele acesteia, EP trebuie să întreprindă următoarele acțiuni:

Elaborează planul de dezvoltare/afaceri
Determină necesarul de specialiști/prognoza
Analizează piața forței de muncă și disponibilitatea specialiștilor
Identifică instituția de învățământ pentru cooperare duală
Prezintă scrisoare de intenție către instituția de învățământ
Inițiază colaborarea

Din momentul identificării specialităților necesare și instituției de învățământ potrivite, se inițiază cooperarea dintre aceste 2 locuri de pregătire a viitorilor specialiști.

Instituția de învățământ, la fel, are o abordare proactivă în vederea stabilirii cooperării eficiente cu EP pentru pregătirea specialiștilor conform necesităților actuale ale acestora, realizând următoarele acțiuni:

Analizează cererea în forță de muncă
Identifică specialitățile solicitate de EE
Încheie acord de colaborare cu EE identificate
Ajustează/dezvoltă în parteneriat cu EE programele de formare
Perfecționează cadrele didactice în cadrul EE partener
Îmbunătățește în colaborare cu EE baza metodică-didactică

Studentul, fiind și el un actor important al procesului dat, dar și beneficiarul direct al programului de formare prin sistem dual, realizează la fel unele activități specifice, precum:

Identifică specialitatea dorită în corespundere cu aptitudinile și motivațiile personale
Selectează instituția de învățământ potrivită
Identifică EE pentru instruirea practică sau participă la concursul de selectare organizat de către EE
Încheie contract cu EE la care va face instruirea practică
Urmează programul de studii în ambele locuri de învățare conform planului stabilit
Manifestă inițiativă, creativitate și responsabilitate pe toată durata pregătirii

Realizarea acestor acțiuni contribuie la sporirea probabilității de angajare a studentului în EP, unde a fost format, având un grad înalt de pregătire în domeniul solicitat de către compania partener.

Învățământul dual reprezintă o formă de pregătire, în care toate părțile au doar de câștigat, dacă există motivație, o înțelegere unică a modului de realizare a colaborării și de delegare a responsabilităților.

1.3. Beneficii și oportunități

Învățământul dual este considerat una dintre cele mai eficiente forme de pregătire a specialiștilor pentru piața muncii, datorită multiplelor beneficii pe care le aduce părților implicate, cum ar fi studenții, universitățile, companii și societatea în ansamblu.

STUDENȚI

Beneficii pentru studenți:

- *legătura dintre teorie și practică.* ÎSD îmbină în mod eficient teoria și practica, această combinație ajută studentul la dezvoltarea abilităților și competențelor necesare pentru o carieră de succes;
- *învățarea în condiții reale de muncă.* Studenții au acces la echipamente, utilaje, procese de lucru reale în cadrul companiilor partenere;
- *predarea de calitate.* Predarea este efectuată atât de cadrele didactice academice, cât și de experții din industrie;
- *remunerarea pentru munca prestată.* Studenții sunt remunerați pentru munca lor în cadrul companiilor partenere, ceea ce le oferă o sursă de venit și le permite să-și acopere o parte din costurile de trai și să câștige experiență valoroasă în mediul de afaceri;
- *integrarea în colectivul de angajați.* Studenții se identifică cu compania de instruire și se integrează gradual în colectivul de angajați;
- *adaptarea la piața muncii.* Studenții se familiarizează cu cerințele pieței muncii din timpul studiilor, astfel, se adaptează mai ușor după absolvire la cultura organizațională și la piața muncii;
- *perspectivele excelente pe piața muncii.* Absolvenții, datorită experienței valoroase de muncă, au șanse mai mari de a obține un loc de muncă bine plătit și de a avea o carieră de succes.

Oportunități pentru studenți:

- *dezvoltarea continuă de noi competențe* mai specifice/aprofundate în domeniul de formare inițială;
- *extinderea competențelor în domenii conexe.* Studenții au oportunitatea de a-și extinde cunoștințele și abilitățile în domenii conexe, ceea ce le oferă un avantaj competitiv pe piața muncii într-un mediu economic diversificat;
- *flexibilitate mai mare* în realizarea sarcinilor specifice și adiționale cu grad de dificultate mai mare. Studenții își pot dezvolta abilitățile de rezolvare a problemelor și pot câștiga încredere în abordarea unor sarcini complexe;
- *avansarea pe scara ierarhică,* în companii autohtone și cu capital străin;
- *veniturile mai mari.* Datorită remunerației pentru munca depusă și a cunoștințelor, și abilităților dobândite, studenții pot obține venituri mai mari pe termen lung, în funcție de evoluția carierei lor.

INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Beneficii pentru instituțiile de învățământ superior:

- *dezvoltarea sistemului de învățământ superior.* Prin colaborare cu întreprinderile, ÎÎS contribuie la modernizarea și dezvoltarea sistemului de învățământ superior;
- *nivelul mai înalt al pregătirii studenților și cadrelor didactice.* Se asigură un nivel mai înalt al pregătirii studenților și a cadrelor didactice, printr-un parteneriat durabil cu mediul de afaceri;
- *cooperarea în elaborarea planurilor de învățământ și a lucrărilor academice.* ÎÎS beneficiază de asistența agenților economici la dezvoltarea planurilor de învățământ, tezelor de licență, master și doctorat, asigurând astfel relevanța și aplicabilitatea acestora în mediul real;
- *transferul de cunoștințe și cercetarea îmbunătățită.* Colaborarea cu companii facilitează transferul de cunoștințe și experiență, contribuind la îmbunătățirea activității de cercetare din cadrul universității și viceversa;
- *îmbunătățirea imaginii instituției.* Prin cooperarea cu agenții economici, se poate îmbunătăți imaginea instituției de învățământ superior, sporind prestigiul și atrăgând studenți talentați și profesori de calibru.

Oportunități pentru instituțiile de învățământ superior:

- *dezvoltarea de noi programe de pregătire.* Prin parteneriate, instituțiile pot dezvolta programe de pregătire, care răspund nevoilor actuale ale pieței de muncă;
- *oportunitățile de cercetare.* Cadrele didactice pot beneficia de mai multe oportunități de cercetare și pot colabora la proiecte de cercetare în colaborare cu companii;
- *suportul pentru mediul de afaceri.* Instituțiile pot ajuta mediul de afaceri în rezolvarea problemelor sau în dezvoltarea de proiecte de cercetare, contribuind la inovație și dezvoltare economică;
- *veniturile suplimentare.* Activitățile de consultanță și cercetare pot genera venituri suplimentare pentru instituții;
- *diversificarea serviciilor educaționale.* Prin dezvoltarea de noi servicii pentru mediul de afaceri sau autorități, instituțiile pot să-și extindă portofoliul de servicii educaționale;
- *extinderea rețelei profesionale.* Colaborarea cu companii și resursele comune pot ajuta la construirea unei rețele profesionale mai largi, oferind noi oportunități pentru toți cei implicați.

COMPANII

Beneficii pentru companii:

- *specialiști competenți și loiali.* ÎSD oferă angajatorilor posibilitatea de a forma specialiști competenți, care, ulterior, vor fi mai predispuși să rămână loiali organizației și să contribuie la succesul pe termen lung al acesteia;
- *creșterea productivității și calității.* Angajatorii beneficiază de specialiști bine pregătiți și motivați, ceea ce poate duce la o creștere a productivității și calității produselor sau serviciilor oferite;
- *socializarea corporativă a tinerilor angajați.* ÎSD asigură o socializare corporativă a tinerei generații de angajați calificați, contribuind la crearea unei echipe coezive și a unei atmosfere de lucru pozitive;
- *rentabilitatea pe termen mediu și lung.* Întreprinderea obține o rată înaltă de returnare a investiției pe termen mediu și lung, deoarece angajatorii vor avea acces la forță de muncă bine pregătită și motivată;
- *implicarea în elaborarea standardelor ocupaționale.* Reprezentanții întreprinderilor partenere pot contribui la dezvoltarea unui cadru de reglementare, care să răspundă mai bine nevoilor industriei și să promoveze inovația și dezvoltarea sustenabilă;
- *economiile financiare.* Întreprinderile vor reduce costurile asociate cu recrutarea și formarea personalului, deoarece pot forma specialiști direct în timpul studiilor, evitând astfel procesul de recrutare externă și formarea ulterioară;
- *dezvoltă relații cu instituțiile de învățământ superior.* Colaborarea poate oferi avantaje suplimentare, cum ar fi acces la resurse de cercetare și dezvoltare, promovarea imaginii pozitive a companiei în mediul academic și al studenților;
- *responsabilitatea socială și imaginea pozitivă.* Compania partener devine una responsabilă social, prin contribuția indispensabilă adusă în educația generației tinere. Implicarea în programele de învățământ dual poate spori imaginea unei companii în ochii publicului și poate atrage candidați talentați care împărtășesc valorile și obiectivele afacerii.

Oportunități pentru companii:

- *eficientizarea/optimizarea locurilor de muncă și a costurilor pe termen lung.* Prin pregătirea studenților într-un mediu de lucru real, companiile pot optimiza operațiunile și pot reduce costurile pe termen lung;
- *implementarea mai rapidă și mai eficientă a schimbărilor, noilor tehnologii și procese de business;*
- *extinderea posibilităților de colaborare cu parteneri străini,* companiile pot dezvolta parteneriate solide cu organizații străine, ceea ce le poate oferi oportunități suplimentare de extindere pe piețe internaționale;

- *angajați mai creativi și inovativi*, ca urmare a implicării companii în educația practică și interdisciplinară, aceasta poate atrage angajați cu un set diversificat de abilități;
- *echipe consolidate și dedicate*;
- *nivelul de competitivitate mai mare și veniturile mai mari*. Având o forță de muncă bine pregătită și motivată, companiile pot consolida poziția pe piață și pot obține venituri mai mari, ceea ce poate contribui la creșterea continuă a organizației pe termen lung.

SOCIETATE

Beneficii pentru societate:

- *asigurarea pieței muncii cu personal calificat*. Prin intermediul ÎSD, statul poate asigura disponibilitatea unui număr mai mare de absolvenți bine pregătiți și cu abilități relevante pentru locurile de muncă disponibile;
- *creșterea competitivității economice*. Absolvenții programelor de ÎSD sunt mai bine pregătiți să poată veni cu idei și abilități noi în mediul de afaceri, ceea ce poate duce la crearea de noi companii și la creșterea veniturilor, inclusiv a impozitelor;
- *modernizarea sistemului educațional*. ÎSD încurajează universitățile să se adapteze rapid la schimbările din mediul de afaceri și să ofere programe de studii relevante și actualizate, ceea ce contribuie la modernizarea sistemului educațional;
- *reducerea costurilor de formare a forței de muncă*. Programele de studii duale pot reduce costurile de formare a forței de muncă, atât pentru companii, cât și pentru Guvern, deoarece acestea pot forma viitori angajați încă din timpul studiilor;
- *calitatea învățământului superior*. ÎSD pune accent pe calitatea pregătirii studenților, asigurându-se că aceștia dobândesc competențe practice relevante și abilități solicitate pe piața muncii;
- *monitorizarea cererii de personal calificat*. ÎSD permite statului să identifice mai rapid și mai precis cerințele de personal calificat de pe piața muncii, ceea ce poate contribui la adaptarea și ajustarea sistemului educațional în funcție de nevoile economiei.

Oportunități pentru societate:

- *dezvoltarea economică*. Prin formarea unei forțe de muncă calificate și prin stimularea inovației, statul poate contribui la dezvoltarea economică sustenabilă;
- *creșterea veniturilor fiscale*. Având mai mulți absolvenți angajați în locuri de muncă bine remunerate, veniturile fiscale ale statului pot crește semnificativ;
- *reducerea șomajului*. O forță de muncă bine pregătită poate ajuta la reducerea șomajului și la stimularea ocupării forței de muncă;
- *îmbunătățirea competitivității naționale*. Prin asigurarea unei baze solide de resurse umane calificate, statul poate îmbunătăți competitivitatea sa la nivel internațional;
- *îmbunătățirea calității vieții*. Un nivel mai ridicat de educație și pregătire profesională poate contribui la îmbunătățirea calității vieții populației.

2. REALIZAREA PROGRAMULUI DUAL DE STUDII

2.1. Organizarea învățământului superior dual

Programul de învățământ superior dual, reieșind din specificul său, presupune mai multe deosebiri față de programul tradițional de studii (vezi tabelul 2.1).

Tabelul 2.1

Analiza comparativă între sistemul de învățământ superior tradițional și cel dual

Aspect	Sistem de învățământ tradițional	Sistem de învățământ dual
Ponderea instruirii în universitate	până la 80%;	50 - 60%;
Ponderea stagiilor de practică	10 - 12%;	40 - 50%;
Coresponderea practicii cerințelor întreprinderilor	nu întotdeauna corespunde cerințelor întreprinderii;	apropiată de condițiile reale ale întreprinderii;
Cunoașterea culturii organizaționale a întreprinderii	perioada scurtă de practică nu permite o bună familiarizare cu cultura întreprinderii;	oportunitate de a lucra în echipă și de a cunoaște din interior cultura întreprinderii;
Tematica proiectelor individuale, tezelor de an/ tezelor de licență	adesea, nu reflectă aspectele specificul activității întreprinderii;	orientată spre nevoile potențiale ale întreprinderii – partener;
Activitatea mentorului din parte întreprinderii	este adesea foarte formalizat;	parte a unui parteneriat reglementat de ambele părți;
Tranziția la piața muncii	probabilitatea de angajare mare, deoarece au deja experiență și cunoștințe practice relevante pentru domeniul lor.	angajarea nu este garantată. Depinde, în mare măsură, de calitățile personale ale absolventului și de coincidența circumstanțelor.

În acest caz, procesul de organizare a programului dual trebuie să se înceapă cu identificarea **Modelului de Învățământ Superior Dual (MÎSD)**, care reflectă mai multe caracteristici:

- obiectivele necesare de atins;
- programul de studii, care va fi reproiectat la învățământul dual;

- forma de instruire în cadrul întreprinderii a viitorilor specialiști (zilnică, săptămânală, lunară, modulară);
- repartizarea orelor de formare (teoretice și practice) în universitate și la agentul economic partener dual, din numărul total de ore de studiu;
- integrarea programului de studiu în structura instituției de învățământ superior;
- reproiectarea sistemului de management universitar etc.

Obiectivele

În ce privește **obiectivele** care pot fi stabilite pentru modelul de învățământ superior dual, putem menționa următoarele:

1. Sondajul privind perspectivele dezvoltării învățământului dual în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova și Ucraina⁷, realizat în cadrul proiectului COOPERA, a evidențiat, în mod cert, că mediul de afaceri resimte o necesitate acută în specialiști cu studii superioare, dar nu este mulțumit de nivelul de pregătire al absolvenților instituțiilor de învățământ superior. Astfel, principalul obiectiv al MÎSD este de a contribui la organizarea unui proces de pregătire a viitorilor specialiști, care să asigure economia națională cu cadre înalt calificate, ce posedă nu numai cunoștințe teoretice, dar și abilități practice;
2. MÎSD trebuie să corespundă specificului contextului economic și cultural existent în Republica Moldova. Trebuie de luat în considerare că până în prezent nu se atestau exemple de colaborare strânsă între universități și companii, în pregătirea viitorilor specialiști, fiecare fiind obișnuit să activeze în mod independent. În așa mod, al doilea obiectiv major al MÎSD este de a reflecta necesitățile tuturor stakeholderilor și de ai motiva spre o implicare proactivă. Doar prin efortul comun al unităților economice și instituțiilor de învățământ superior va fi posibil de implementat un model viabil de învățământ superior dual în Republica Moldova;
3. Este necesar ca MÎSD să țină cont de interesele studenților, care vor avea de realizat mai multe sarcini în comparație cu cei ce studiază în universități în mod tradițional. Trebuie de asigurat un mentorat permanent atât din partea instituțiilor, cât și din partea companiilor, pentru a oferi o ghidare corespunzătoare fiecărei etape a procesului de studiu;
4. MÎSD trebuie să se încadreze în cerințele Cadrului Național al Calificărilor și ale Planului-cadru pentru studii superioare de licență (ciclul I) din 2020, care stabilește cerințele de bază pentru elaborarea, revizuirea și modificarea, precum și Planurile de învățământ dezvoltate de către instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova.

⁷ *Report of companies needs for Dual Higher Education in the Republic of Moldova and Ukraine.* (2021). Disponibil: https://coopera-project.ase.md/wp-content/uploads/2021/12/A1.2_COOPERA_Report-on-companies-needs-fro-DHE_MD_UA_FINAL.pdf

Programul de studii dual

Experiența universităților din Germania permite de a concluziona, că cea mai mare parte a **programelor de studii duale** sunt oferite în domeniile de business și economie.⁸ Combinația predominantă este o diplomă de administrare a afacerilor îmbinată cu pregătirea și/sau angajarea într-o activitate de birou într-o companie. Studenții pot alege între diferite specializări, cum ar fi business și administrare, activitate bancară, management media, logistică sau dreptul afacerilor etc.

Aproximativ o treime din programele de studiu dual se regăsesc în domeniul ingineriei (de exemplu, mecatronică, inginerie electrică, inginerie a vehiculelor și inginerie civilă). Programul de studii poate fi legat de formare într-o ocupație industrial tehnică sau de birou sau de formare, sau angajare în sectorul IT.

Astfel, la identificarea programului de studiu, care va fi adaptat la învățământul dual, e necesar de luat în considerare argumentele care demonstrează că programul de studii ales corespunde modelului de învățământ superior dual.

Modelul de instruire

Trăsătura distinctă a învățământului superior dual constă în combinarea învățământului superior cu formarea profesională, în cadrul entităților economice. Astfel, devine important de a determina **modelul de organizare a instruirii** în cadrul întreprinderii a viitorilor specialiști. Durata de studii este între 3 și 4 ani, în funcție de programul de studii. În procesul de organizare a studiilor superioare duale este necesar de distribuit perioada dată între aceste două locuri de învățare: universitate și unitate economică, astfel determinând forma de instruire.

Astfel, în practica internațională, există mai multe modele de organizare a studiilor duale, în funcție de modul în care se succed perioadele de studiu în universitate și activitatea în cadrul EP:

- **zilnic** – studenții petrec o parte a zilei la universitate, urmând cursurile academice, și o altă parte a zilei sau seara în cadrul EP, desfășurând activități practice. Această formă de organizare poate fi benefică pentru studenți și pentru companii, deoarece permite o integrare strânsă a cunoștințelor teoretice cu experiența practică;
- **săptămânal** – studenții urmează un program de rotație între perioadele de studiu la universitate și activitatea în cadrul întreprinderii. De exemplu, ei pot petrece 3 zile pe săptămână la universitate și 2 zile în EP. Acest model oferă un echilibru între studii și practică și permite studenților să se concentreze pe ambele aspecte în mod adecvat;
- **lunar** – implică succedarea studiilor în universitate pe parcursul a câteva săptămâni sau a unei luni, urmate de o perioadă petrecută în cadrul agentului economic. Această abordare permite studenților să se concentreze pe un domeniu de activitate în mod intensiv în fiecare perioadă și să obțină o experiență mai profundă în acea arie;
- **modular** – durata studiilor este divizată pe module, cu perioade distincte de studii la universitate și la întreprinderi. De exemplu, studenții pot petrece 2 luni la instituție, urmate de 2 luni în cadrul unei întreprinderi, alternând între cele două medii de învățare. Acest model permite o adaptabilitate mai mare și poate fi ajustat în funcție de nevoile specifice ale programelor de studii.

⁸ KUPFER, F., STERTZ, A. (2010). Dual courses of study – the supply and demand situation, <https://www.bwp-zeitschrift.de/dienst/publikationen/en/6729>

Fiecare model are avantajele sale și poate fi adaptat pentru a se potrivi cu nevoile și resursele disponibile ale EP și/ sau instituției de învățământ superior.

Durata instruirii practice

Durata instruirii practice reprezintă un subiect necesar de stabilit la etapa proiectării programului de studii dual. Decizia trebuie să fie luată în cadrul unor discuții, între reprezentanții mediului academic și cei ai mediului de afaceri. Durata instruirii practice va fi un factor cheie în dezvoltarea planului de învățământ pentru programul dual ales și va influența modul în care studenții vor îmbina cunoștințele teoretice cu experiența practică.

În funcție de nevoile și specificul domeniului de studiu, se pot opta pentru diferite proporții de instruire teoretică și practică. Variantele cele mai frecvent utilizate sunt:

Universitate	Companie partener
40 %	60 %
50 %	50 %
60 %	40 %

Integrarea programului de studiu

Integrarea programului de studiu în structura instituției de învățământ superior poate fi realizată după două tipuri⁹:

- integrat în programele existente;
- program independent.

În primul caz, **studenții care se formează prin învățământ dual (ÎD) sunt integrați în specialitățile și facultățile existente**. Obiectivele pentru calificarea academică a studenților în programul dual de studii sunt pe deplin echivalente cu obiectivele unui program de studiu non-dual (figura 2.1.).

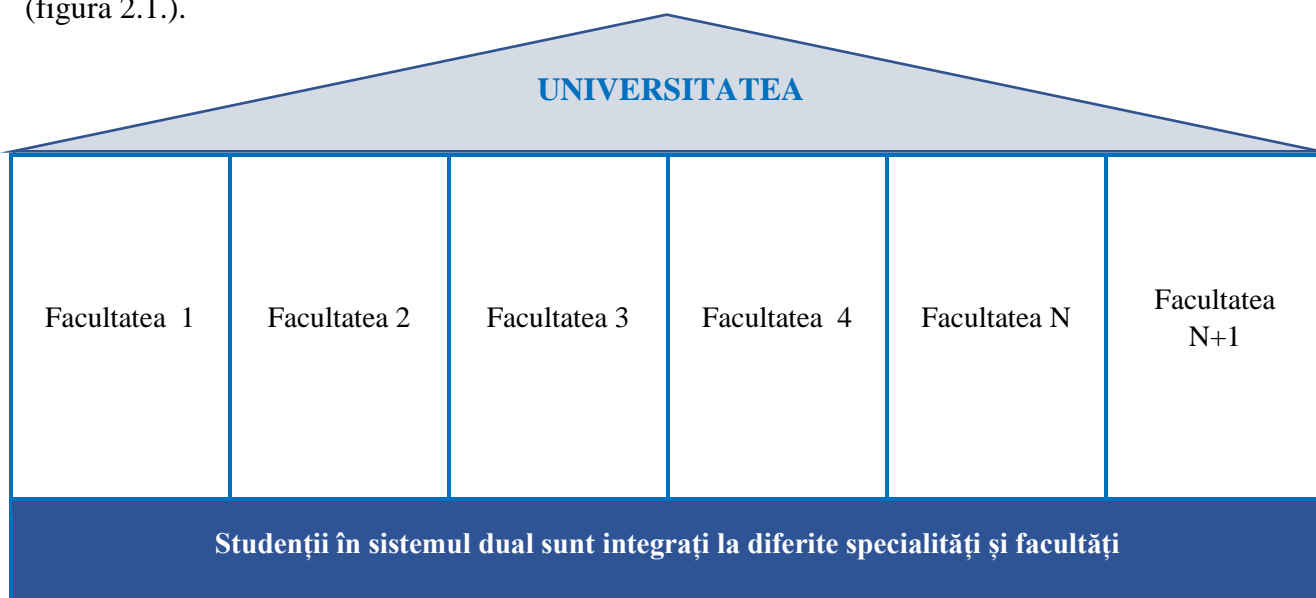

Figura 2.1. Program de învățământ superior dual (model integrat)

⁹ Hesser Wilfried (2018). Implementation of a dual system of higher education within foreign universities and enterprises. 1st edition, Hamburg. ISBN 978-3-940385-42-0

Modelul integrat oferă un șir de avantaje și dezavantaje. Dar anume acest model este recomandabil pentru universitățile care inițiază studii duale, neavând experiență în domeniul dat. Printre *avantaje* putem menționa:

- nu sunt necesare programe de învățământ noi;
- nu sunt necesare cadre didactice/profesionale noi;
- funcționează independent de numărul de studenți înregistrați în sistem dual;
- studenții, care nu fac față sistemului dual, pot fi transferați la program de studiu non-dual, dar la aceeași specialitate;
- utilizarea managementului calității existent;
- utilizarea procedurii de acreditare existente etc.

Dezavantaje ale modelului integrat:

- necesitatea pregătirii suplimentare a cadrelor didactice/profesionale pentru sistemul de învățământ superior dual;
- necesitatea unui număr adițional de cadre administrative, pentru organizarea învățământului dual și conlucrării cu agenții economici;
- necesitatea suplimentară a cadrelor didactice, care să monitorizeze activitatea studenților la companii;
- perioada de formare profesională este mai dificil de a fi integrată în planul procesului de studii pe semestre;
- cerințele speciale din partea mediului de afaceri privind curriculum sunt dificil sau uneori imposibil de implementat etc.

În al doilea caz, care reprezintă **modelul independent, se formează facultăți autonome/independente**, care oferă exclusiv programe de învățământ duale, adică deserveșc doar studenții cu studiu dual (figura 2.2.). În sistemul educațional german există și instituții de învățământ superior, care activează exclusiv în format dual (Baden-Wuerttemberg Cooperative State University Loerrach (DHBW)).

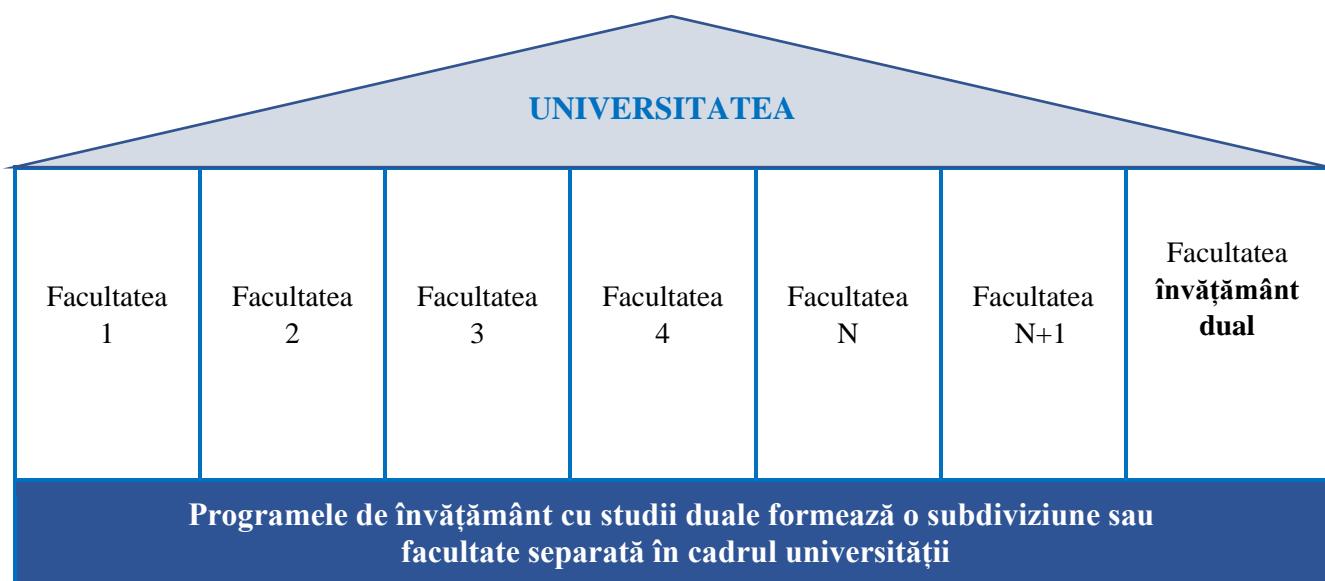

Figura 2.2. Program de învățământ superior dual (model independent)

Modelul independent este unul mai complex, dar oferă mai multe *avantaje* importante:

- organizarea și structura subdiviziunii sunt concepute într-un mod special, care corespunde sistemului dual de studii;
- nivelul de implicare a cadrelor didactice în programele de studii duale este mai ridicat;
- monitorizarea intensivă a cooperării dintre universitate, întreprinderi și studenți;
- perioada de formare profesională poate fi integrată cu ușurință în planul de studiu;
- poate fi mai ușor aliniat la necesitățile mediului de afaceri etc.

Totodată, este necesar de remarcat și *dezavantajele* modelului independent:

- în fiecare an este necesar să se garanteze un număr suficient de studenți cu sistem dual;
- necesitatea înființării unor noi organizații și structuri;
- necesitatea elaborării unui curriculum nou pentru a se potrivi cu programul de studii dual;
- necesitatea personalului administrativ, care să coordoneze și monitorizeze cooperarea dintre universitate, întreprinderi și studenți;
- elaborarea unei metodologii noi, care ar include proceduri de aplicare, de evaluare etc.
- dezvoltarea unui sistem de management al calității;
- obținerea acreditării independente etc.

Reproiectarea sistemului de management universitar

Indiferent de modelul ales, implementarea studiilor duale la universitate necesită eforturi suplimentare pentru **reproiectarea sistemului de management universitar**. O infrastructură funcțională la o instituție de învățământ superior este o condiție pentru asigurarea succesului și eficienței unui program de învățământ superior dual. În sistemul de management al universității, odată cu implementarea sistemului dual, va fi necesar de prevăzut un șir de funcții adiționale: de management, de coordonare și de supraveghere/monitorizare.

Funcția de management constă în gestionarea programului de învățământ dual, în vederea conlucrării cu Ministerele de resort, Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova (CCI) și alte organizații abilitate; planificarea și organizarea programului de studii duale. Accentul aici este pus pe aspectele de gestiune a fazelor de studiu în universitate și formare profesională la agentul economic, inclusiv elaborarea planului de învățământ dual. O altă sarcină importantă este întocmirea contractelor specifice, împreună cu reprezentantul serviciului juridic al universității, precum: acord de cooperare între universitate și întreprinderi, contract de formare profesională între studenți și întreprinderi. De asemenea, este necesar să se întocmească anumite proceduri interne, care să reglementeze desfășurarea programului dual de studii, precum și standarde de calitate pentru aceste programe.

Funcția de coordonare cuprinde, în principal, comunicarea cu reprezentanții mediului de afaceri și cu studenții. Tot în această funcție se include și responsabilitatea pentru promovarea și respectarea intereselor universității și ale studenților, precum și asigurarea realizării planului de învățământ dual. În ce privește **relațiile cu entitățile economice**, sunt necesare activitățile de identificare a companiilor noi, care ar fi cointeresate de a deveni parteneri în învățământul dual; de consiliere a noilor parteneri; diverse activități de marketing (promovarea ÎSD, diseminarea informației); vizite la târguri și expoziții; evenimente sectoriale. Totodată, în această funcție se include cooperarea strânsă cu organizațiile respective: elaborarea ghidului pentru mentorii de la întreprinderi, fișei de evaluare a studentului, implicarea reprezentanților companiilor la elaborarea planurilor

de învățământ, a studiilor de caz și tematicilor tezelor de an și licență, organizarea în parteneriat a diverselor evenimente. **Comunicarea cu studenții** se începe din perioada de admitere la instituția de învățământ superior, când sunt necesare eforturi suplimentare pentru a promova învățământul dual (prin contact direct, apariții la târguri, vizite la școli, buletine informative, Internet etc.). Odată cu începutul studiilor, trebuie de organizat interviurile, oferind posibilitatea companiilor de a selecta studenții. Apoi urmează coordonarea în relațiile dintre universitare – parteneri de cooperare – studenți, care necesită soluționarea neclarităților, oferirea informațiilor, medierea neînțelegerilor.

Funcția de supraveghere/monitorizare a studiilor se referă la supravegherea studenților la programele de învățământ dual. Această funcție este îndeplinită de un cadru didactic, care este numit mentor academic. În sarcinile mentorului intră conlucrarea cu studenții din sistemul dual, atât în perioada de studiu la universitate, cât și în perioada de formare profesională la întreprindere. Instituția de învățământ superior și întreprinderea trebuie să elaboreze în comun un concept de supraveghere/monitorizare, în care să fie precizate, fără echivoc, supraveghetorii și responsabilitățile acestora. Sarcinile suplimentare pot include: informarea studenților referitor la planul calendaristic și activitățile necesare de realizat; întâlniri multiple cu studenții, care se confruntă cu anumite dificultăți; sprijinul pentru studenți în lucrări practice și teoretice; implicarea studenților la diverse evenimente organizate în instituție; organizarea și supravegherea posibilelor colaborări pe proiecte de cercetare cu întreprinderile partenere; supraveghere și consiliere la elaborarea tezelor de licență.

2.2. Practici europene în organizarea ÎSD

În cadrul proiectului COOPERA, au fost efectuate vizite de studiu la universități europene cu o vastă experiență în organizarea învățământului superior dual. Aceste vizite au avut scopul de a învăța din practicile europene și de a identifica modele și strategii de succes, care pot fi aplicate și adaptate în contextul Republicii Moldova și Ucrainei.

Iată câteva dintre principalele practici europene identificate în organizarea ÎSD:

Universitatea Duale Hochschule Baden-Württemberg Lörrach

Universitatea Duale Hochschule Baden-Württemberg Lörrach din Germania are o impresionată experiență de 40 de ani în aplicarea învățământului dual, oferind o platformă solidă pentru pregătirea tinerilor specialiști. Un număr de 34.034 de studenți sunt înscriși la programe duale desfășurate în 15 locații, acoperind Ciclul I, licență și Ciclul II, Master. De exemplu, la licență, universitatea oferă programe de studii duale în domeniile: Afaceri și management, Sănătate și servicii sociale, Marketing și comunicare, IT și tehnologie, Turism și ospitalitate și Arhitectură și construcții. 2 din 3 absolvenți sunt preluați de partenerul lor de practică, imediat după absolvire.

Universitatea utilizează 4 modele diferite de rotație între studiile universitare și formarea în cadrul companiilor partenere:

- modular (2 sau 3 luni în universitate, apoi 2 sau 3 luni în companie) – 56%;
- lunar (o săptămână în universitate, apoi una în companie) – 13%;
- săptămânal (3 zile de teorie și 3 zile de experiență de lucru) – 11%;
- zilnic (pe lângă instruirea în cadrul companiei, studenții activează în companii seara sau în weekend) – 20%.

Particularitățile organizării învățământului dual:

- studentul poate găsi singur compania sau poate aplica la una din cele de peste 10000 de companii parteneri a universității;
- universitatea are o persoană dedicată cooperării cu companiile, precum și este creat Serviciul de consiliere pentru studenți;
- prezența studenților la cursuri și seminare este obligatorie, acest lucru este înregistrat prin listele de prezență corespunzătoare;
- mentorul din cadrul companiei trebuie să aibă competențe pedagogice;
- companiile partenere preiau, de obicei, taxele de școlarizare de la universitate și plătesc un salariu de formare studenților;
- programul de licență dual durează 3,5 ani (7 semestre);
- aplicarea la studii poate fi pe tot parcursul anului - majoritatea cursurilor încep de patru ori pe an: pe 1 ianuarie, 1 aprilie, 1 iulie și 1 octombrie.

Pentru mai multe informații, accesați <https://www.iu-dualesstudium.de/>

Universitatea din Lleida, SPANIA

Universitatea din Lleida, situată în Catalonia, Spania, este un pionier în implementarea învățământului dual, acumulând o prețioasă experiență de 10 ani în acest domeniu.

ÎSD se aplică la programele de master: Inginerie industrială și inginerie informatică, cu durata studiilor – 1,5 ani.

Un aspect distinctiv al acestor programe este utilizarea modelului ÎSD zilnic, prin care studenții își dedică jumătate din zi studiilor la universitate, iar cealaltă jumătate în mediul de companie, pe întreaga durată a programului.

Organizarea ÎSD la Universitatea din Lleida este demnă de remarcat prin următoarele particularități:

- se aplică proceduri de selecție a candidaților la studii duale, astfel, cei mai motivați și pregătiți studenți sunt acceptați în program;
- în predarea unor module specifice sunt implicați practicieni și experți din domeniu;
- programul de studii și curriculum se coordonează cu companiile implicate în procesul de formare duală;
- un grad ridicat de implicare a companiei în procesul de formare duală;
- un nivel sporit al dedicării mentorilor din companii la formarea tinerilor specialiști;
- o strânsă cooperare între mentorul universitar și mentorul companiei pentru a asigura calitatea specialiștilor pregătiți;
- autoevaluarea studenților privind abilitățile tehnologice și competențele soft, în baza portofoliului de învățare pe care îl dezvoltă în timpul programului.

Pentru mai multe informații, accesați <https://www.udl.cat/ca/>

Universitatea Academia WSB, Polonia

Universitatea Academia WSB a acumulat o experiență de 3 ani în ÎSD, în cadrul unui proiect pilot.

Universitatea aplică modelul ÎSD săptămânal, astfel, 3 zile studenții petrec în universitate și 2 zile de studiu în companie. De asemenea, în fiecare an, studenții realizează un stagiu de 3 luni în companie, consolidându-și astfel cunoștințele teoretice cu experiența reală din lumea profesională.

Repartizarea orelor (teoretice și practice) depinde de ciclul de studii, astfel, pentru licență coraportul constituie 55% studii la universitate și 45% formare în companie, iar în cazul programelor de master coraportul este de 50% la 50%.

Universitatea Academia WSB se remarcă prin câteva particularități semnificative în ceea ce privește organizarea ÎSD:

- se aplică proceduri de selecție pentru candidații la studii duale;
- este selectat personalul didactic pentru programul dual și sunt implicați practicieni pentru predarea unor module specifice;
- se creează un Consiliul de experți, care participă la identificarea programului educațional pentru sistemul dual;
- elaborarea studiilor de caz specifice;
- evaluarea competențelor;
- programele sunt încă în stadiu de pilotare și nu au absolvenți;
- salariul pentru studenți este plătit din proiect și nu de către companii.

Pentru mai multe informații, accesați <https://wsb.edu.pl/>

2.3. Procesul de studii duale în ASEM

Procesul de studii al studenților la ÎSD este ghidat de *Planul de învățământ*, care este racordat la *Recomandările Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED-F 2013)*, elaborate de Comisia europeană, *Standardele și Liniile directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG) 2015*, prin implementarea componentelor: temporală, formativă, de acumulare și de evaluare, prevăzute în *Planul-cadru pentru studii superioare de licență (ciclul I), de master (ciclul II) și integrat, aprobat prin Ordinul MECC nr.120 din 10.02.2020*.

În ASEM, învățământul superior dual se organizează pentru ciclul I, Licență, ca învățământ cu frecvență, având o durată de 3 ani pentru programele de 180 de credite de studii și 4 ani pentru programele de 240 de credite de studii.

Învățământul dual urmează structura anului universitar tradițional și este organizat în două semestre relativ egale, care includ două sesiuni de examene, stagiile de practică și două vacanțe. Fiecare semestru cuprinde în medie 15 săptămâni de contact direct cu studenții, inclusiv ore de curs, seminare, laboratoare și alte activități academice.

Anul universitar în învățământul superior de licență începe la 1 septembrie și se finalizează până la 31 august, cu excepția ultimului an de studii.

Un instrument esențial pentru a asigura calitatea și coerența procesului de învățământ dual și pentru a îndeplini cerințele pieței muncii reprezintă Planul de învățământ dual. Acesta cuprinde totalitatea activităților concepute și desfășurarea lor în timp și conținut, menite să asigure formarea cunoștințelor, abilităților și competențelor solicitate programului de studii. Acesta are rolul de a organiza și structura procesul de învățământ și formare, asigurându-se că studenții beneficiază de o pregătire cuprinzătoare și coerentă, atât în cadrul instituției de învățământ superior (ÎÎS), cât și în entitatea economică parteneră.

În ASEM, Planul de învățământ dual este elaborat de departamentul responsabil de programul de studii, consultat cu reprezentanții EP, aprobat de Senat și coordonat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Planul de învățământ este plasat pe site-ul instituției (<https://ase.md/programe-licenta/>).

Pentru fiecare disciplină inclusă în Planul de învățământ se elaborează Curriculum, care descrie condițiile învățării, modul de organizare, competențele dezvoltate în cadrul unității de curs, rezultatele învățării, conținutul de bază al unității de curs, metodele de predare și învățare utilizate, metodele de evaluare a competențelor studenților etc.

ASEM a optat pentru re-proiectarea a 2 programe de studii superioare de licență existente: 0413.1 Business și Administrare (BA) și 0613.5 Informatică Aplicată (AI) și transformarea în programe duale. Această decizie se bazează pe mai multe considerente importante:

- studenții de la aceste programe de studii au posibilitatea de a petrece formarea profesională în cadrul companiilor din diverse domenii și dimensiuni;
- există o cerere semnificativă pe piața muncii pentru absolvenții la aceste specialități, de asemenea este un număr semnificativ de studenți anual înmatriculați la aceste programe;

- statisticile internaționale constată că, în țările unde este implementat ÎSD, cele mai solicitate programe de studiu dual sunt din domeniul Business și administrare și Tehnologiei ale informației și comunicațiilor;
- studiul privind perspectivele dezvoltării învățământului dual în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova și Ucraina, realizat în cadrul proiectului COOPERA, a scos în evidență interesul și disponibilitatea companiilor din Republica Moldova de a conlucra cu instituțiile de învățământ superior pentru pregătirea specialiștilor: IT – 64%, ingineri – 36%, manageri – 32%, contabili – 31,82 % etc.¹⁰ Aceasta indică faptul că există o cerere reală din partea pieței al specialiști din aceste domenii.

Instituția de învățământ joacă un rol central în formarea studenților la programul de studii selectat în sistemul dual. Instituția de învățământ are responsabilitatea deplină pentru asigurarea unei pregătiri academice și profesionale de înaltă calitate pe toată durata studiilor. Coordonarea și implementarea programului de studii dual, de exemplu programul de studii 041.3 Business și Administrare, sunt responsabilitățile departamentului de Management și Antreprenoriat din cadrul ASEM. Acest departament are rolul esențial de a dezvolta și implementa Planul de învățământ și Curriculum-urile universitare în colaborare cu reprezentanții companiilor partenere. De asemenea, el este implicat în organizarea stagiilor de practică ale studenților, coordonarea procesului de elaborare și susținere a tezelor anuale și de licență ale studenților.

În cadrul învățământului dual la ASEM, procesul de formare este partajat între partenerii duali. Conform structurii stabilite, cca 60% din ore de studii se vor realiza în instituția de învățământ și cca 40 % în cadrul entității economice. Numărul total de credite obținute și titlul final obținut în urma studiilor nu diferă de cel al programului tradițional (non-dual). Spre exemplu, pentru programul de studii 0413.1 *Business și Administrare*, vor fi 180 de credite și titlul obținut – licențiat în științe economice. Acest aspect subliniază faptul că programul dual oferă o pregătire academică și profesională similară cu cea a programului tradițional de licență.

Deosebirea majoră între programul dual și cel tradițional (non-dual) este că, pe durata celor 3 ani de studii, divizați în 6 semestre, studentul își va dezvolta competențele practice specifice specialității, în cadrul întreprinderii partener.

Studiile superioare dual sunt organizate conform Calendarului universitar (Anexa 1), care conține informații privind:

- repartizarea activităților didactice pe ani, semestre (în ASEM și la agentul economic partener);
- termenele și durata semestrelor;
- termenele și durata stagiilor de practică;
- termenele și durata sesiunilor de examene, a sesiunilor de lichidare a restanțelor, a evaluărilor finale și a vacanțelor.

¹⁰ Sirbu, O., Covaș, L., Stihi, L., Solcan, A. Development of the dual higher educational model based on company needs. În: *Eastern European Journal of Regional Studies*, June 2022, p. 41.

ISSN: 2537-6179/E-ISSN: 1857-436X. Disponibil:

https://csei.ase.md/journal/files/issue_81/EEJRS_Issue_81_30-49_SIR.pdf

Modul de organizare semestrială și săptămânală a procesului de studiu este reflectat în Orarul activităților didactice, aprobat la începutul semestrului, conform procedurii stabilite de regulamentele universitare.

Repartizarea activităților didactice (teoretice și practice) în ASEM și la agentul economic partener este organizată după un model modular. Aceasta presupune, că fiecare semestru este divizat în două părți. În prima parte a fiecărui semestru, studenții vor primi pregătirea teoretică în cadrul ASEM. Aceasta va include cursuri academice, prelegeri, seminare și activități de învățare, desfășurate în mediul academic, care să asigure dobândirea cunoștințelor teoretice necesare în domeniul studiat.

În a doua parte a fiecărui semestru, studenții vor fi implicați în pregătirea practică, care se va desfășura în cadrul unităților economice partenere (companii și instituții). Aceasta va include stagii de practică, proiecte aplicative și alte activități practice, care să ofere studenților oportunități de a aplica cunoștințele teoretice în contextul profesional, de a învăța din experiența practică și de a dezvolta abilități specifice domeniului de activitate.

Durata fiecărei părți (teoretică și practică) poate varia în funcție de semestrul și anul de studiu, iar aceasta se ajustează în mod corespunzător, pentru a se potrivi cu obiectivele și cerințele programului de studii.

Conform deciziei luate în urma consultării cu reprezentanții EP, se va implementa un model de formare duală, în care 60% din totalul de ore de studiu vor fi petrecute la ASEM, iar 40% la întreprindere parteneră. Distribuția procentuală pe semestre și ani de studii este prezentată în tabelul 2.2.

Tabelul 2.2. Distribuția procentuală a activităților didactice în cadrul formării duale

Studiul	Anul I		Anul II		Anul III		Total
	Sem. 1	Sem. 2	Sem. 3	Sem. 4	Sem. 5	Sem. 6	
ASEM	70,1	69,4	66	50,7	62,7	21,8	56,9
Întreprindere – partener	29,9	30,6	34	49,3	37,3	78,2	43,1
Total	100	100	100	100	100	100	100

Toate prelegerile vor avea loc la universitate, fiind predate de către profesori titulari și de către specialiști atrași din mediul de afaceri. Seminarele și lecțiile de laborator vor fi divizate. O parte din ele vor fi petrecute la universitate, iar cealaltă parte vor fi realizate în cadrul unităților economice. La fel, studiul individual va fi realizat atât în cadrul ASEM, cât și la agenții economici parteneri.

Pentru buna desfășurare a întregului proces de pregătire, instituția de învățământ ASEEM va desemna un mentor academic pentru grupa de studenți din programul dual.

Totodată, formarea profesională a studentului în cadrul companiilor va fi ghidată de un mentor din întreprindere.

Pe parcursul celor trei ani de studii, se prevede o alocarea progresivă a duratei stagiilor de practică. În primul an de studiu, studenții vor avea 12 săptămâni stagiu în cadrul EP, în anul 2 - 14 săptămâni stagiu, iar în anul 3 - 16 săptămâni. În cazul dat, studenții vor avea oportunitatea să acumuleze treptat experiență practică și să se familiarizeze cu cerințele și responsabilitățile din cadrul întreprinderii partenere.

2.4. Evaluarea performanțelor studentului în ÎSD

Evaluarea performanțelor studentului în ÎSD reprezintă un aspect esențial pentru asigurarea calității pregătirii academice și profesionale. În acest sistem, studenții trebuie să îndeplinească aceleași cerințe și să acumuleze același număr de credite ca și studenții din învățământul tradițional, în conformitate cu Planul de învățământ stabilit pentru programul de studii ales.

Activitatea de învățare a studentului, inclusiv activitatea individuală, finalitățile de studiu și competențele dobândite, sunt verificate și apreciate pe parcursul semestrelor prin evaluări curente, periodice, precum și în timpul sesiunilor de examinare prin evaluări semestriale.

La începutul fiecărui semestru, mentorii din cadrul întreprinderii primesc curriculum la disciplinele studiate în această perioadă. În fiecare curriculum vor fi formulate sarcinile pe care studentul trebuie să realizeze individual în timpul studiului în companie. La finele fiecărui modul, mentorul completează o Fișă de observare (Anexa 2) pentru a evalua performanțele și progresul studentului în contextul obiectivelor stabilite.

Este important de menționat, că obiectivele pentru calificarea academică a studenților în programul dual de studii sunt pe deplin echivalente cu cele ale unui program de studiu tradițional (non-dual).

După fiecare modul de formare profesională în cadrul companiei, studentul trebuie să completeze Caietul studentului (Anexa 3). Acest caiet servește ca un instrument de autoevaluare pentru studenți, unde ei evaluează rezultatele obținute, nivelul de îndeplinire a scopurilor trasate și dificultățile întâmpinate în timpul stagiului de practică în companie. Procesul de autoevaluare îi ajută pe studenți să-și dezvolte abilitățile de autorefecție, autocunoaștere și autoîmbunătățire, aspecte esențiale pentru dezvoltarea personală și profesională.

Evaluarea curentă a studenților în cadrul disciplinelor de specialitate se va realiza în cadrul instituției de învățământ de către cadrele didactice de specialitate în domeniul respectiv. Totodată, probele de evaluare curentă vor fi elaborate în colaborare cu reprezentanții EP, astfel, încât să corespundă nevoilor și cerințelor specifice programul de studii.

Tematicile proiectelor/tezelor de an și a tezelor de licență vor fi elaborate în colaborare cu specialiștii delegați din EP și vor fi aprobate anual de către departamentul de profil al instituției de învățământ.

Evaluarea proiectelor/tezelor de an și a tezelor de licență va avea loc în cadrul unei comisii, formată din cadrele didactice din instituția de învățământ și specialiștii din entitatea parteneră. Criteriile de evaluare vor fi bine definite și vor include și aspecte relevante pentru studenții programelor duale, cum ar fi identificarea soluțiilor viabile și eficiente pentru problemele analizate în cadrul entităților economice partenere.

Un aspect important de menționat este, că soluțiile identificate de către studenții programelor duale și preluate în aplicare de către entitățile economice vor fi considerate proprietate intelectuală a instituției de învățământ sau a entităților economice, în funcție de acordurile și contractele semnate între părți.

Evaluările semestriale în învățământul dual se realizează la finalizarea unităților de curs și sunt programate în sesiuni de examene, conform Calendarului universitar. Pentru a putea trece în anul următor de studii, studentul trebuie să obțină rezultate academice satisfăcătoare și să aibă frecvența necesară în ambele locuri de învățare, atât la instituția de învățământ, cât și la compania parteneră.

Evaluarea finală a studiilor superioare de licență constă în susținerea examenului și/sau a tezei de licență, cu eliberarea diplomei de studii. La examenul de finalizare a studiilor superioare de licență sunt admiși studenții care au realizat integral Planul de învățământ și au obținut creditele aferente unităților de curs obligatorii și opționale urmate.

Exmatricularea studentului de la studii poate interveni la solicitarea EP sau a ASE M și se realizează în baza rezultatelor nesatisfăcătoare obținute pe durata studiilor (semestrului), lipsei nemotivate în proporție semnificativă de la studii în ambele locuri de pregătire (instituția de învățământ și compania parteneră), nerespectării obligațiilor contractuale cu ÎIS și EP sau aducerii de prejudicii activității și imaginii acestora. Astfel, pentru a putea continua cu succes în programul de studii duale, este esențial ca studenții să își îndeplinească responsabilitățile și să aibă rezultate satisfăcătoare pe parcursul studiilor.

3. PAGINA STUDENTULUI ÎN ISD

3.1. Selectarea studenților în programul dual

Pentru a deveni student într-un program dual, este esențial să se conștientizeze că această alegere implică eforturi și responsabilități semnificative. Însă, datorită beneficiilor și oportunităților specifice, aceste eforturi vor oferi studenților și dividende pe măsură.

Programele de studii sunt oferite studenților de către instituția de învățământ doar în baza solicitărilor reprezentanților mediului de afaceri, fiind disponibile într-un număr limitat și, respectiv, nu toți doritorii vor putea fi înscriși la aceste programe.

Procesul de selecție și înrolare într-un program dual poate avea următoarele etape:

- I. **Identificarea programului de formare.** Studentul identifică programul de formare, care este oferit de instituția de învățământ prin sistem dual, conform aptitudinilor și opțiunilor sale de carieră. De exemplu, programul de studii poate fi Business și Administrare.
- II. **Depunerea dosarului de admitere.** Studentul depune dosarul în perioada de admitere, conform cerințelor existente, cu specificația că ar dori să fie la program dual de studii, dar va participa inițial la concursul general pentru programul de studii Business și Administrare.
- III. **Înmatricularea la programul solicitat.** După parcurgerea procedurii de admitere și în funcție de rezultatele obținute, studentul este înmatriculat la programul solicitat, în baza procedurii stabilite de către Ministerul Educației și Cercetării, fie la buget, fie pe bază de contract cu taxă de studii.
- IV. **Depunerea dosarului adițional pentru programul dual.** Pentru a fi înscris și înrolat în programul dual, studentul va depune un dosar adițional, care va include o cerere și CV-ul său. Această etapă îi oferă studentului posibilitatea să convingă EP în sistemul dual, că este potrivit pentru a fi format în cadrul entității, nu doar pe durata studiilor, dar și după finalizarea acestora.
- V. **Analiza aplicațiilor de către entitățile economice partenere.** Entitățile economice partenere în programul dual vor analiza aplicațiile primite și vor selecta potențialii candidați dintre cei care au fost înmatriculați în baza concursului general la program. Cei selectați vor fi invitați, ulterior, la interviu și/sau probă de aptitudini, în funcție de cerințele stabilite. Această etapă este necesară pentru a stabili compatibilitatea studentului – viitor angajat al EP partener dual, cu specialitatea selectată, cu domeniul de formare și cultura corporativă a EP.
- VI. **Semnarea contractului de formare profesională.** Studenții care trec cu succes interviul și/sau proba, vor fi selectați pentru a fi formați pe durata studiilor în cadrul entităților economice partenere, fiind semnat cu ei un contract de formare profesională.
- VII. **Rămânerea la studii în forma tradițională (non-duală).** Studenții care nu au trecut probele de selecție pentru programul dual vor rămâne la studii la programul selectat, dar în forma non-duală.

Aceste etape asigură un proces riguros de selecție și înrolare pentru programul dual, în care se urmărește potrivirea dintre studenți și companiile partenere, oferindu-le astfel oportunități valoroase pentru dezvoltarea profesională și viitoarea carieră.

Perioada de realizare a acestor etape este august – septembrie.

Studenții înmatriculați și selectați pentru un program dual vor semna două contracte distincte: unul cu instituția de învățământ, care va reglementa aspectele legate de studii, evaluări și obținerea diplomei de absolvire și unul cu entitatea economică parteneră, care va detalia condițiile de formare profesională și activitățile desfășurate în cadrul companiei pe parcursul studiilor.

3.2. Interacțiunea studentului cu mentorii

Pe durata studiilor la programul dual, fiecare student va interacționa cu 2 mentori: unul din cadrul instituției de învățământ și altul de la EP. Scopul principal al acestor mentori este de a ghida studentul pe parcursul întregii perioade de studii în acumularea cunoștințelor necesare și dezvoltarea competențelor specifice domeniului de formare, în corespundere cu planul de învățământ elaborat și coordonat cu EP – parteneri duali.

Interacțiunea studentului cu mentorii se va realiza în baza unui orar stabilit sau ad-hoc (la necesitate), prin diferite mijloace de comunicare: față în față, la distanță, scrisă, verbală, utilizând platformele de comunicare disponibile.

MENTORUL ACADEMIC (mentorul de la instituția de învățământ) va oferi suport în următoarele direcții:

- **Comunicare și informare.** Mentorul academic menține o comunicare permanentă cu studentul, oferindu-i informații cu referire la procesul de studii, planul de învățământ, proiectele, modificările operate sau alte informații utile;
- **Cooperare cu entitatea economică parteneră.** Mentorul academic oferă suport în stabilirea și menținerea unei bune cooperări cu EP – partener dual;
- **Sprijin în îndeplinirea sarcinilor.** Mentorul ajută studentul să înțeleagă și să realizeze cu succes sarcinile și proiectele stabilite la orele teoretice în instituția de învățământ, precum și cele realizate la EP pe perioada desfășurării instruirii practice;
- **Motivarea studentului.** Mentorul încurajează și motivează studentul pentru participarea activă la executarea tuturor sarcinilor stabilite la disciplinele studiate și în cadrul instruirii practice la EP;
- **Monitorizarea progresului.** Mentorul academic monitorizează frecvența, reușita, disciplina și comportamentul studentului, atât în cadrul ÎÎS, cât și la EP, asigurându-se că acesta își îndeplinește obiectivele și că se dezvoltă adecvat în program;
- **Medierea diverselor situații sau neînțelegeri.** În cazul apariției unor probleme sau neînțelegeri la entitatea economică, mentorul academic intervine pentru a mediatiza situația și a găsi soluții adecvate.

MENTORUL DIN PARTEA ENTITĂȚII PARTENER va oferi suport cu referire la:

- **Consilierea inițială.** Mentorul îl va consilia pe student ca începător în profesie, oferindu-i sfaturi și îndrumări referitoare la cum să se adapteze mai ușor în cadrul companiei și să se descurce în noua sa poziție;
- **Introducerea în cultura corporativă.** Mentorul va ajuta la introducerea și familiarizarea studentului cu cultura corporativă a întreprinderii;
- **Crearea unui climat favorabil** de lucru și de formare a studentului în cadrul întreprinderii;
- **Supravegherea activităților și sarcinilor.** Mentorul va supraveghea activitățile și sarcinile pe care studentul le primește, observând modul în care acesta le rezolvă și oferind feedback constructiv;
- **Pregătirea și realizarea formării profesionale;**
- **Organizarea activităților de instruire.** Mentorul va organiza activități de instruire și stagii practice, stabilind priorități și obiective pentru student;
- **Participarea la evaluări.** Mentorul va participa la evaluarea cunoștințelor și competențelor dobândite în corespundere cu planul de învățământ al programului dual;
- **Demonstrarea unui model pozitiv.** Mentorul va fi un exemplu pozitiv pentru student, demonstrând atitudini și comportamente profesionale, etice și responsabile;
- **Asigurarea prevenirii accidentelor.** Mentorul se va asigura că studentul înțelege și respectă regulile de siguranță și prevenire a accidentelor în cadrul companiei.

Studentul, la rândul său, va interacționa cu cei doi mentorii, respectând normele de etică și comportament, codul de conduită și obligațiile asumate în contractele cu instituția de învățământ și cu entitatea economică parteneră.

În cadrul procesului de interacțiune cu mentorii, **STUDENTUL** va desfășura o serie de activități:

- **Participarea la toate întrunirile și evenimentele planificate.** Studentul va participa activ la toate întrunirile, ședințele, evenimentele planificate, în contextul realizării procesului de studii;
- **Execuția la timp de calitate a sarcinilor.** Studentul va îndeplini cu responsabilitate, la timp și la un nivel calitativ solicitat, sarcinile și activitățile distribuite în procesul de instruire teoretică și practică;
- **Furnizarea informațiilor solicitate.** Studentul va oferi mentorilor informațiile solicitate de către aceștia în termeni rezonabili;
- **Prevenirea impedimentelor.** În cazul în care apar impedimente care ar putea afecta exercitarea sarcinilor practice, studentul va informa în timp util mentorii despre acestea și va căuta soluții;

- **Solicitarea sprijinului de la EP.** Studentul are dreptul să solicite sprijin și îndrumare din partea mentorilor în executarea sarcinilor corespunzătoare domeniului său de formare;
- **Participarea la evenimente de dezvoltare.** Cu acordul conducerii sau mentorului, studentul va participa activ la alte evenimente interne și/sau externe organizate de către EP, în vederea dezvoltării competențelor adiționale specialității;
- **Identificarea și rezolvarea provocărilor.** Studentul este încurajat să identifice diversele provocări, neregularități și să vină cu propuneri pentru îmbunătățirea și optimizarea acestora.

Aceste responsabilități asumate de către student vor demonstra angajamentul și implicarea sa în programul dual și vor contribui la succesul său pe parcursul perioadei de studii și formării profesionale.

4. PAGINA MENTORULUI DIN ÎNTREPRINDERE

4.1. Sarcinile mentorului din întreprindere

Fenomenele care marchează mediul social și economic actual, precum și șomajul ridicat în rândul tinerilor, au impus necesitatea unor modificări esențiale în sistemul educațional, care ar spori, eventual, nivelul de angajabilitate al tinerilor. În același timp, cerințele de competență se schimbă: sunt necesare mai multe cunoștințe de nivel înalt, precum și competențe bazate pe experiență. În așa mod, obiectivul principal al învățământului dual este de a reduce decalajul dintre oferta mediului educațional și solicitările pieței muncii, sporind parteneriatele care implică instituții de învățământ superior, întreprinderi și alte părți interesate relevante, cum ar fi organismele publice, Ministerul Educației și Cercetării etc.

Compania, în colaborare cu ASEM, acordă tinerilor posibilitatea de a-și forma competențe practice în mediul real de afaceri, concomitent cu perioada de studiu. Aceasta impune sarcini suplimentare pentru toți partenerii participanți. Pentru student aceasta înseamnă o primă experiență în câmpul muncii, eforturi sporite pentru a asimila cunoștințele teoretice în perioade mai scurte de timp.

Învățământul dual superior impune obligații suplimentare și pentru entitățile economice implicate în acest proces. Anume companiei îi revine rolul major în formarea competențelor profesionale, sociale și individuale necesare pentru un viitor specialist calificat.

Realizarea tuturor activităților necesare pentru formarea profesională a studenților în cadrul entităților economice este imposibilă fără existența **mentorilor**. Adaptarea studenților va fi mult mai rapidă și mai reușită sub îndrumarea unui angajat cu experiență, care, transferând cadrelor tinere competențele și experiența necesare, va preveni, în același timp, greșelile grave.

MENTORUL ESTE O PERSOANĂ CARE ACȚIONEAZĂ CA UN GHID ȘI UN CONSILIER PENTRU VIITORII SPECIALIȘTI.

Mentorul este un model de urmat, unul de la care studentul poate învăța și unul care este interesat să transmită cunoștințe, experiență, gânduri, și, în special, perspective celorlalți, ca inspirație pentru creșterea personală și profesională.

Motivele pentru a face acest lucru pot varia, dar ar trebui să fie aplicate cel puțin următoarele principii edificatoare¹¹:

- Discipolul nu este o copie a mentorului și nici „drona” mentorului;
- Mentorul și discipolul acționează în favoarea îmbunătățirii calității vieții reciproce (de aceea abordarea individuală este o componentă importantă);
- Mentorul și discipolul înțeleg beneficiile de a lucra împreună, principiu care ghidează timpul dedicat programului.

¹¹ Boboruta, R., Raizner, J. (2020). Ifempower Handbook for Mentorship Programme Empowering Female Entrepreneurs. Handbook developed within the project ”Interactive and mentorship based FEMale emPOWERment in the field of entrepreneurship – iFEMPOWER.”

https://ifempower.eu/wp-content/uploads/2020/06/ifempower_IO4_final_EN.pdf

Un mentor poate oferi:

- Informații – mentorii își împărtășesc cunoștințele, experiențele și înțelepciunea;
- Contacte – mentorii oferă oportunități valoroase prin facilitarea contactelor personale și/sau academice, utile formării profesionale;
- Provocări – mentorii stimulează curiozitatea și consolidează încrederea discipolilor, prezentând noi idei, oportunități și provocări;
- Sprijin – mentorii încurajează dezvoltarea și succesul, oferind un mediu deschis și de sprijin;
- Stabilirea obiectivelor – mentorii îi ajută pe discipoli să își descopere talentele și interesele, să își definească și să își atingă obiectivele;
- Sfaturi – mentorii îndrumă discipolul în atingerea obiectivelor academice, de carieră și personale;
- Modele demne de urmat – prin împărtășirea cu discipolii a poveștilor despre realizări, mentorii pot deveni modele de urmat.¹²

În dependență de pregătirea studentului și de competențele sale viitoare, mentorul e necesar să contribuie la rezolvarea unor sarcini, precum:

- consilierea unui începător;
- introducerea acestuia în cultura corporativă a firmei;
- crearea un climat favorabil de lucru și formare a studentului în cadrul întreprinderii;
- supravegherea studentului prin observarea modului în care rezolvă sarcinile;
- pregătirea și realizarea formării profesionale;
- organizarea de evenimente de instruire;
- evaluarea performanțelor;
- demonstrarea unui model pozitiv;
- asigurarea prevenirii accidentelor.

Mentorul trebuie să dețină un set de competențe profesionale și personale pentru a îndeplini sarcinile ce-i revin. Sunt importante abilitățile lui de comunicare, flexibilitatea în interacțiunea cu tinerii, răbdarea și dorința de a împărtăși din experiența profesională cu studenții.

Motivația unui specialist să devină mentor:

- obținerea unui statut nou în întreprindere;
- posibilitatea de creștere în carieră;
- satisfacția de a îndruma un tânăr să învețe o profesie;
- posibilitatea de a dezvolta abilități de leader;
- motivarea financiară.

4.2. Portretul psiho-emoțional al studentului

Programele de învățământ dual oferă studentului posibilitatea de a îmbina studiile universitare cu munca. Astfel, studentul își va petrece o parte din timp la instituția de învățământ și la locul de muncă. Această formă de studii permite studenților să continue să se dezvolte în sectorul lor, dobândind, în același timp, cunoștințe și abilități de nivel superior transferabile.

¹² Boboruta, R., Raizner, J. (2020). *Ifempower Handbook for Mentorship Programme Empowering Female Entrepreneurs*. Handbook developed within the project 'Interactive and mentorship based FEMale emPOWERment in the field of entrepreneurship – iFEMPOWER'.
https://ifempower.eu/wp-content/uploads/2020/06/ifempower_IO4_final_EN.pdf

Cu toate acestea, studenții înscriși în ÎSD trec printr-o perioadă foarte solicitantă și provocatoare – ei trebuie să îndeplinească cerințele academice stabilite de ASEM (ca orice student în alte programe de învățământ superior) și, în același timp, să facă față solicitărilor întreprinderii care l-a angajat.

Este recomandabil de luat în considerare, că studenții veniți la întreprindere aparțin Generației Z, sau iGen/Net Gen (oameni care s-au născut între 1997 și 2010). Tinerii din iGen au avut acces la Internet și tehnologii digitale încă de la naștere și sunt foarte pricepuți în această sferă (vezi tabelul 4.1).

Tabelul 4.1 Trăsăturile comune ale iGen

Atuuri	Limite
<ul style="list-style-type: none"> ● văd tehnologia ca pe un aspect natural al vieții; ● se pot exprima ușor, fără complexe; ● comunică rapid preferințele în mediul virtual; ● procesează informațiile rapid; ● au capacitatea de a lucra individual și independent; ● sunt onești; ● potențialul și dorința lor de antreprenoriat sunt mari; ● cer o viață profesională plină de culoare, în care diferența este celebrată și adoptată, și mai puțin ierarhie. 	<ul style="list-style-type: none"> ● nu le place să fie controlați; ● nu sunt loiali brandurilor și angajatorilor; ● sunt centrați pe sine, fapt ce poate cauza probleme în sarcinile care necesită muncă în echipă; ● așteptarea lor continuă de promovare poate întări concurența; ● așteptarea lor de a lucra la sarcini inovatoare și distractive poate complica realizarea sarcinilor standard; ● graba și nerăbdarea lor fac ca profesiile care necesită timp și efort să-și piardă din valoare.

Mai multe cercetări¹³ privind comportamentul și așteptările reprezentanților iGen la locul de muncă atestă faptul că aceștia:

- se așteaptă să lucreze cu tehnologiile moderne, să fie asigurați cu computer și conexiune la internet;
- preferă flexibilitate la locul de muncă, inclusiv program flexibil de lucru;
- este important echilibrul dintre viața profesională și viața personală;
- optează pentru o organizare organică, mai degrabă, decât ierarhie;
- pentru ei contează posibilitatea de a progresa în carieră, atât pe verticală, cât și pe orizontală;
- preferă sarcini ne-monotone și inovatoare, cu integrarea tehnologiei;
- apreciază rezultatul prin calitatea muncii efectuate, mai degrabă, decât prin numărul de ore lucrate;
- evaluează beneficiile/câștigurile atât din punct de vedere material, cât și moral;
- se așteaptă la mult mai multă personalizare în ceea ce privește modul în care doresc să fie tratați de către manager;
- optează pentru o organizație care prețuiește autenticitatea și care are un impact pozitiv asupra comunității.

¹³ Characteristics about Generation Z in the Workplace. Disponibil: <https://www.indeed.com/career-advice/finding-a-job/generation-z>

4.3. Procesul de formare profesională la entitatea economică

În mare parte, studenții, care își încep studiile în sistemul de învățământ dual, sunt proaspeți absolvenți ai liceelor și, pentru mulți din ei, aceasta reprezintă prima lor experiență în câmpul muncii, ceea ce poate genera un sentiment de anxietate.

În acest moment, toate aspectele sunt noi pentru ei: oamenii cu care vor lucra, locurile de muncă, procesele și responsabilitățile pe care le vor avea.

Anume mentorul joacă un rol esențial în această perioadă de tranziție. Acesta poate să ofere sprijin, ghidare și îndrumare studenților, în vederea integrării mai ușoare în companie și în înțelegerea mai bună a specificului activității în domeniul respectiv.

Pe parcursul ghidării studentului în ÎSD, mentorul trebuie să se implice în diverse activități:

- să asigure desfășurarea eficientă a procesului de instruire practică în cadrul EP, conform planului de învățământ aprobat și necesităților specifice ale entității;
- să participe la formarea competențelor practice și la evaluarea acestora pe durata instruirii;
- să propună tematica proiectelor economice și a tezelor de licență corelate cu necesitățile de dezvoltare ale EP și domeniului de specializare oferit;
- să intervină cu propuneri către conducerea EP și a instituției de învățământ privind ajustarea procesului de studiu;
- să ofere informațiile necesare și la timp către conducerea EP și a instituției de învățământ privind procesul de instruire, precum și schimbările intervenite;
- să creeze un climat favorabil de lucru și formare a studenților ÎSD în cadrul EP;
- să ofere răspunsuri la întrebările studenților sau să direcționeze către persoanele responsabile/competente aceste întrebări;
- să ofere suport și ghidare în procesul de relaționare al studenților încadrați în învățământul dual cu angajații întreprinderii și cu responsabilii (mentorii) din instituția de învățământ.

Pentru a crea o conexiune dintre student și întreprindere, este recomandabil de utilizat următoarele metode¹⁴:

- urare de bun venit din partea conducerii întreprinderii;
- familiarizarea inițială cu activitatea entității economice;
- discuții săptămânale;
- o zi în afara întreprinderii;
- repartizarea studentului la un alt angajat cu experiență într-un domeniu anumit, pe o perioadă determinată de timp.

Prin intermediul mentorilor, studenții pot avea o experiență mai vastă și mai eficientă în cadrul sistemului de învățământ dual. Această interacțiune personalizată și sprijinul oferit de mentorii experimentați contribuie la dezvoltarea competențelor și încrederii studenților în propria lor capacitate de a reuși în mediul profesional.

¹⁴ Ghidul maestrului instructor în producție, 2022. A.O. Agenția de Dezvoltare Rurală Centru.

Urare de bun venit din partea conducerii întreprinderii

O întâlnire cu conducerea companiei, realizată într-o atmosferă caldă și prietenoasă, ar putea contribui la formarea unui sentiment de apartenență la întreprindere și a unui angajament organizațional sporit, resimțit de un student ÎSD.

Venind cu un mesaj de salut și o urare de bun venit, este evidențiată atitudinea companiei față de noii angajați. Această întâlnire va înlesni o înțelegere mai bună a misiunii întreprinderii, a activității desfășurate, a oportunităților de dezvoltare, dar, mai ales, a locului și rolului pe care îl au studenții nou-veniți.

Este binevenit, ca periodic, cel puțin o dată în an, aceste întâlniri să se repete. În cadrul acestor discuții, conducerea companiei ar trebui să afle părerea și impresiile studenților ÎD despre organizația în care activează, aceștia pot fi încurajați să vină cu propuneri de îmbunătățire a unor procese de muncă sau a unor condiții de lucru.

Familiarizarea inițială cu activitatea entității economice

Cunoașterea companiei va facilita integrarea studentului în mediul organizațional, precum și sporirea loialității lui față de întreprindere. Familiarizarea inițială ajută studenții să cunoască mai bine întreprinderea, personalul, să cunoască persoanele cheie (directorul, managerul pe resurse umane, contabilul etc.) și tipurile pe care acestea le pot soluționa de probleme.

Este recomandabil, ca mentorul să explice care este misiunea și valorile întreprinderii, cum și cu ce fiecare angajat contribuie la realizarea acestora. Descrierea istoriei organizației va evidenția eforturile depuse de colectivul de muncă pentru a obține performanțele actuale.

Din primele momente ale aflării în întreprindere, studentul trebuie informat despre securitatea la locul de muncă. Dacă sunt cerințe specifice, care sunt ele, și ce comportament se așteaptă de la noul angajat.

La fel, este binevenit de familiarizat cu normele și regulamentele interioare ale companiei cu privire la disciplina la locul de muncă. Cum vor fi rezolvate conflictele apărute. Trebuie de menționat, că studenții ÎSD, de fapt, nu cunosc ce înseamnă a fi angajat, a munci undeva și a avea niște responsabilități legate de aceasta. De mentori depinde cum aceștia se vor încadra în colectivul deja format și cum vor percepe seriozitatea sarcinilor de muncă pe care urmează să le realizeze.

Discuții săptămânale

Scopul acestor întâlniri este de a crea un mediu prietenos de cunoaștere a întreprinderii și a specificului profesiei alese de către studenți. La etapa de integrare pot fi organizate săptămânal, apoi vor fi realizate la necesitate.

Este important ca aceste întâlniri să păstreze un format de discuții și nu de lecții/prelegeri.

Anume în cadrul discuțiilor săptămânale, studenții vor afla cum să facă față provocărilor în noul statut de angajat, vor găsi răspunsurile la anumite întrebări, legate de procesul de studiu, va fi dezvoltat un mecanism de comunicare/discutare a diferitor situații apărute.

Adițional, vor fi puse în discuție și subiecte referitor la specificul profesiei alese, ce abilități și ce deprinderi ar fi bine să și le dezvolte un tânăr specialist pentru a crește în carieră, precum și să înțeleagă dacă profesia aleasă i se potrivește.

La activitatea „Discuții săptămânale” este important de ghidat studenții în procesul identificării/sintetizării informației și deprinderilor noi învățate. Pentru că ar putea fi destul de dificil pentru ei să deducă acest lucru, mentorul ar putea veni cu întrebări ajutătoare:

- Ce ați învățat nou legat de profesie astăzi sau în această săptămână?
- Cel mai interesant lucru pe care l-ați învățat în această perioadă?
- De ce ești mulțumit sau nemulțumit? Dacă ești nemulțumit, cum poți să redresezi situația?

O zi în afara întreprinderii

Pentru a contribui la crearea unui climat prietenos și de coeziune între studentul ÎSD și mentorul său, se recomandă de participat împreună la diverse evenimente corporative. Ca exemplu poate servi – o zi petrecută în afara întreprinderii. Astfel, pot fi organizate: activități de voluntariat, ieșiri comune „în oraș” la pizza, cinema, concerte, spectacole, meciuri de fotbal, întreceri sportive etc.

Inițial, aceste întâlniri pot fi pregătite de mentor, dar, treptat, vor fi implicați și studenții în acest proces. De asemenea, sunt bineveniți să ia parte la aceste evenimente și alți membri ai colectivului de muncă.

Comunicarea non formală cu direcția întreprinderii, cu colegii de lucru, cu mentorul, va crea conexiuni de interes între ei și student și va spori gradul de angajament organizațional, gradul de satisfacție și a stării de bine a studentului ÎSD.

Repartizarea studentului la un alt angajat cu experiență într-un domeniu anumit, pe o perioadă determinată de timp

Studiile superioare presupun dezvoltarea unei multitudini de competențe profesionale și transversale, care vor necesita implicarea studentului ÎSD în diferite sfere de activitate ale companiei. Din aceste considerente, vor apărea situații când mentorul va repartiza studentul la un alt angajat cu experiență într-un anumit domeniu, pe o perioadă determinată de timp.

În acest caz, mentorului îi revine sarcina de a furniza studentului ÎSD nou-venit informațiile cu privire la atribuțiile de la locul de muncă. Sarcinile, gradul de complexitate și perioada de timp vor fi stabilite individual pentru fiecare persoană.

La început, studentul ÎSD poate doar urmări procesul de lucru, apoi, treptat, se poate să îi fie încredințate unele operații, după principiul: de la simplu la complicat.

Tot mentorului îi revine rolul de a comunica colectivului informațiile cu privire la student și să faciliteze acceptarea lui de către colectiv. Pe de altă parte, mentorul îi explică studentului ÎSD regulile scrise și nescrise și/sau tradițiile deja existente din cadrul întreprinderii.

5. PAGINA MENTORULUI ACADEMIC

5.1. Sarcinile mentorului academic

Mentorului academic îi revine misiunea de a asigura organizarea, desfășurarea și monitorizarea activității de instruire, teoretică și practică, a studentului, stabilind și dezvoltând o conlucrare eficientă între instituția de învățământ și companiile partenere. Responsabilitățile acestuia sunt esențiale pentru a facilita o experiență de învățământ reușită și pentru a dezvolta abilitățile profesionale ale studenților.

În ASE M, mentorul academic este desemnat de către cadrul didactic de la departamentul de profil (spre exemplu, pentru studenții de la programul licență Business și Administrare va fi un cadru didactic de la departamentul Management și Antreprenoriat). Orele de lucru ale mentorului academic sunt incluse în norma didactică și planul individual de activitate al acestuia.

Mentorul academic are următoarele responsabilități importante:

- familiarizarea cu profilul fiecărui student al programului dual;
- comunicarea permanentă și informarea studenților cu referire la procesul de studii, modificările operate sau alte informații utile;
- suport studenților în stabilirea și menținerea unei bune cooperări cu EP;
- suport de orientare a studenților pentru realizarea sarcinilor stabilite la orele teoretice în instituția de învățământ, care trebuie realizate la EP, pe perioada desfășurării instruirii practice;
- motivarea studenților pentru participarea activă la executarea tuturor sarcinilor stabilite la disciplinele studiate și în cadrul instruirii practice la EP;
- monitorizarea frecvenței, reușitei, disciplinei și comportamentului studenților, atât în instituție, cât și la EP;
- medierea diverselor situații sau neînțelegeri care ar putea apărea la EP.

5.2. Procesul de monitorizare a activității studentului în ÎSD

Procesul de monitorizare a activității studentului în ÎSD implică o serie de activități și interacțiuni între mentorul academic, entitatea partener (EP) și student, pentru a asigura buna desfășurare a instruirii practice și dezvoltarea abilităților profesionale ale acestora.

Pe perioada realizării instruirii în cadrul entității economice, mentorul academic va realiza următoarele activități:

- **Vizite planificate sau inopinate la EP.** Mentorul academic va efectua vizite în vederea asigurării că procesul de instruire are loc conform cerințelor și planului stabilit în acordul de colaborare. Aceste vizite au rolul de a identifica posibile probleme și de a oferi asistență și îndrumare pentru o instruire eficientă. Pe durata realizării instruirii, mentorul din cadrul instituției de învățământ va realiza cel puțin 2 vizite planificate.

- **Monitorizarea activităților studentului.** Mentorul academic, în cadrul orelor de consultanță, va urmări gradul de executare de către student a sarcinilor distribuite pe perioada instruirii la EP. Se va examina periodic Caietul studentului.
- **Organizarea ședințelor comune.** Mentorul academic va organiza ședințe comune la cererea studenților sau/și a mentorilor de la EP, cu cadrele didactice care țin disciplinele incluse în instruirea practică la EP, în vederea oferirii unor explicații sau clarificări suplimentare (cel puțin o ședință de clarificare organizată în baza solicitărilor recepționate). Solicitățile se vor transmite în format electronic la adresa electronică a mentorului din instituția de învățământ sau șefului de departament responsabil de programul de învățământ.
- **Participarea la evaluarea rezultatelor instruirii practice.** Mentorul academic va face parte din comisiile de evaluare a instruirii practice ale studentului mentorat. Acesta va evalua rapoartele sau lucrările realizate de către student conform sarcinilor distribuite în timpul instruirii. La evaluarea părerii studenților sau a reprezentanților companiilor partenere, referitor la învățământul dual, pot fi utilizate următoarele chestionare (Anexa 4 și Anexa 5).
- **Ghidarea activității de cercetării științifice a studenților.** Mentorul academic va sprijini studenții în elaborarea articolelor științifice, în baza rezultatelor instruirii la EP, participarea la variate evenimente științifice naționale și internaționale, implicarea în proiecte de cercetare câștigate de departament sau instituție prin participarea la competiții naționale sau internaționale.
- **Medierea unor situații de conflict,** care ar putea apărea pe perioada instruirii la EP, parvenite atât de la student, cât și de la mentorul sau conducerea EP. Situațiile depistate sau sesizate vor fi documentate și gestionate conform procedurilor stabilite.

Pentru a asigura o comunicare eficientă și o colaborare fluidă între ASEMI și mentorii din întreprinderile partenere, se va utiliza platforma Google Drive, unde vor fi stocate și gestionate toate documentele necesare pentru desfășurarea procesului de instruire în cadrul sistemului dual.

6. ACORDURI ȘI DOCUMENTE DE BAZA

În cadrul sistemului dual de studii, organizarea procesului de formare se desfășoară în bază legală, asigurând obligații și responsabilități clar definite pentru toți actorii implicați: studentul, instituția de învățământ și agentul economic. Pentru a reglementa aceste aspecte, sunt utilizate diverse tipuri de acorduri și documente.

Printre documentele esențiale din domeniul academic al studiilor superioare duale se numără următoarele:

- **Contractul de studii superioare de licență** – acest contract se încheie individual cu fiecare student în parte, la începutul studiilor superioare de licență, în maximum 15 zile lucrătoare de la demararea anului de studii. Prin acest contract se stabilesc raporturile studentului cu instituția de învățământ superior sub aspect academic, financiar și social. Contractul de studii este semnat atât de studentul înmatriculat, cât și de reprezentantul instituției de învățământ;
- **Contractul anual de studii de tip ECTS** – semnarea acestui contract este o procedură anuală obligatorie pentru student. În contract sunt enumerate unitățile de curs care vor fi studiate în anul respectiv de studiu și care însumează cel puțin 60 de credite de studiu, unitățile nepromovate din anul precedent de studii, precum și cele preconizate a fi luate în avans. La selectarea unităților de curs pentru Contractul anual de studii se va ține cont de condiționările existente în planul de învățământ;
- **Planul de învățământ** al programului de studii – planul descrie structura și conținutul programului de studii, inclusiv disciplinele și modulele oferite, precum și creditele alocate fiecăreia;
- **Curriculum unității de curs** – detaliază conținutul de bază și rezultatele învățării fiecărei discipline, metodele de predare și învățare utilizate, modalitățile de evaluare și bibliografia recomandată;
- **Regulamentele de examinare, de studiu și de stagiu** – aceste regulamente stabilesc regulile și procedurile pentru desfășurarea examenelor, evaluarea performanțelor studenților, precum și pentru organizarea și conducerea stagiilor de practică;
- **Documentele administrative** – acestea includ ordinele de înmatriculare, transfer sau alte proceduri administrative relevante pentru parcursul academic al studenților.

Referitor la documentele privind **formarea studenților în cadrul întreprinderii partenere**, acestea sunt:

- **Acordul de colaborarea dintre instituția de învățământ superior și entitatea economică** (Anexa 6) – obiectivul acordului îl reprezintă stabilirea unui parteneriat reciproc avantajos între părți, în scopul organizării și realizării procesului de formare profesională a specialiștilor prin învățământ dual, în vederea asigurării unui proces de

învățare de calitate prin muncă, prin implicarea părților în procesul de planificare, implementare și monitorizare a efectelor învățământului dual, conform cadrului instituțional stabilit;

- **Contractul de formare profesională în învățământul dual a studenților (Anexă 7)** – contractul se încheie între student și întreprindere, este unul individualizat și include clauzele privind: drepturile și responsabilitățile părților, orele de muncă, beneficiile suplimentare, confidențialitatea și proprietatea intelectuală, precum și alte condiții specifice. Condițiile colaborării dintre student și EP pot fi negociate de către ambele părți. Înainte de a semna contractul, studentul trebuie să-l studieze și, eventual, să se consulte cu un jurist.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Pilotarea programului dual la nivel superior, ne-a permis să concluzionăm următoarele:

- învățământul dual superior este, deocamdată, la o etapă foarte incipientă de dezvoltare, în baza experiențelor realizate la nivelul învățământului profesional tehnic;
- baza legislativă existentă încă nu este adaptată la nivelul învățământului superior, ceea ce creează anumite provocări în procesul de pilotare a acestei forme de pregătire;
- cadrele didactice necesită cunoștințe și competențe suplimentare pentru a gestiona cât mai eficient procesul de formare prin învățământ dual, inclusiv cu referire la cele solicitate de către entitățile economice partenere;
- infrastructura universitară și procesul de studii trebuie adaptate la această formă de pregătire;
- există un nivel relativ mic de deschidere din partea entităților economice în participarea activă la această formă de pregătire a specialiștilor.

Totuși, adoptarea învățământului superior dual și implicarea activă a mediului de afaceri în acest proces poate aduce avantaje semnificative atât pentru studenți, cât și pentru companii, contribuind la dezvoltarea unei forțe de muncă calificată și pregătită pentru cerințele pieței.

Pentru a asigura o implementare eficientă și de succes a învățământului superior dual în Republica Moldova, este necesar să se bifeze următoarele condiții:

- Guvernul și Ministerul Educației și Cercetării să acorde prioritate adaptării cadrului legal pentru organizarea învățământului superior dual, cu proceduri clare și norme de funcționare;
- diseminarea eficientă a informațiilor despre învățământul superior dual și promovarea implicării active a mediului de afaceri;
- încurajarea colaborării între instituțiile de învățământ superior și mediul de afaceri prin organizarea de evenimente, conferințe sau parteneriate formale;
- susținerea întreprinderilor implicate în programele de studii duale, prin acordarea de stimulente financiare, cum ar fi deduceri fiscale, subvenții, granturi sau alte beneficii;
- implicarea mai activă a reprezentanților mediului de afaceri în dezvoltarea planurilor de învățământ și a curriculum-ului, pentru a se asigura că competențele dobândite de studenți sunt relevante pentru nevoile pieței;
- dezvoltarea infrastructurii educaționale universitare pentru dezvoltarea competențelor necesare ale viitorilor specialiști;
- reproiectarea sistemului de management universitar, prin introducerea unor funcții adiționale de management, de coordonare și de supraveghere/monitorizare a programului dual;

- facilitarea dezvoltării/perfecționării cadrelor didactice din instituții de învățământ, în cadrul companiilor, în vederea unei mai eficiente corelări a cunoștințelor și competențelor formate cu realitățile existente în domeniile de formare;
- implicarea cadrelor didactice și a studenților în activitățile de cercetare-dezvoltare, reorganizare, restructurare ale companiilor partenere în învățământ dual;
- monitorizarea și evaluarea constantă a performanțelor studenților și a impactului programelor de studii duale asupra angajabilității lor, ar trebui să fie integrate în procesul de implementare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Boboruta, R., Raizner, J. (2020). *Ifempower Handbook for Mentorship Programme Empowering Female Entrepreneurs*. Handbook developed within the project 'Interactive and mentorship based FEMale emPOWERment in the field of entrepreneurship – iFEMPOWER'. Disponibil: https://ifempower.eu/wp-content/uploads/2020/06/ifempower_IO4_final_EN.pdf

Characteristics about Generation Z in the Workplace. Disponibil: <https://www.indeed.com/career-advice/finding-a-job/generation-z>

Çora, H. (2019). *The Effects of Characteristics of Generation Z on 21st Century Business Strategies*. KAUJEASF, 10 (20), pp. 909 - 926. Disponibil: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=821112>

Covaș, L., Stihi, L. (2021). Sporirea calității învățământului superior prin învățământ dual. In: *Sustenabilitatea: îmbunătățirea produselor destinate consumatorilor și planetei* [online]: simp. șt.-practic dedicat Zilei mondiale a calității, ed. a 7-a, 11 noiembrie 2021. Chișinău: ASEM, 2021, pp. 16-21. e-ISBN 978-9975-155-58-8. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1822/Lilia%20COVAS_Liudmila%20STIHI_Simpozionul%20dedicat%20Zilei%20mondiale%20a%20calit%c4%83%c8%9bii%20%e2%80%93%202021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Covaș, L., Stihi, L. (2023). Dual higher education piloting in the republic of moldova: challenges and perspectives pilotarea învățământul superior dual în Republica Moldova: provocări și perspective. În: Conferința științifică internațională "Strategii și politici de management în economia contemporană" = ICSPM 2023, (ediția a 8-a), 24-25 martie 2023– Chișinău: SEP ASEM, 2023. – pp. 11 -18. ISBN 978-9975-147-99-6 (PDF).

Covaș, L., Stihi, L., Solcan, A. (2021). Învățământul dual – oportunități pentru universitățile și mediul de afaceri din Republica Moldova. In: *30 years of economic reforms in the Republic of Moldova: economic progress via innovation and competitiveness* [online]: The International Scientific Conference dedicated to the 30th Anniversary of the establishment of the Academy of Economic Studies of Moldova, September 24th-25th, 2021, Chișinău. Chișinău: ASEM, 2022, vol. 1, pp. 107-115. ISBN 978-9975-155-61-8. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1950/COVA%c5%9e%20Lilia_STIHI%20Liudmila_SOLCAN%20Angela_Conf_September%2024th-25th_%202021_Vol_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Dual Study programmes: An effective symbiosis of theory and practice. Disponibil: https://www.ub-cooperation.eu/pdf/cases/W_Case_Study_Duales_Studium.pdf

Ghid practic de elaborare și perfectare a contractului de formare profesională în învățământul dual, Anexa nr. 1 la Ordinul MEC nr. 326 din 30.03.2023. Disponibil: https://mec.gov.md/sites/default/files/ghid_contract.pdf

Ghidul maestrului instructor în producție, Agenția de Dezvoltare Rurală Centru. 2022.

Hesser W. (2018). *Implementation of a dual system of higher education within foreign universities and enterprises*. 1st edition, Hamburg. ISBN 978-3-940385-42-0.

Krüger, K., Molas, A., Jiménez, L. (2019). *Dual studies in university higher education*. Disponibil: https://www.academia.edu/41105126/Dual_studies_in_university_higher_education_Estudios_dual_es_en_educaci%C3%B3n_superior_universitaria

Kupfer, F., Stertz, A. (2010). *Dual courses of study – the supply and demand situation*. Disponibil: <https://www.bwp-zeitschrift.de/dienst/publikationen/en/6729>

L'alternance dans le supérieur. Portail de l'Alternance apprentissage et contrat de professionnalisation. Disponibil: <https://www.alternance.emploi.gouv.fr/actualites>

Legea cu privire la învățământul dual, nr. 110/2022 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131324&lang=ro

Ministère du Travail, du Plein emploi et de l'Insertion. *Les chiffres de l'apprentissage en 2022. Des emplois pour les jeunes. Des compétences pour les entreprises*. Mars 2023. Disponibil: <https://travail-emploi.gouv.fr/IMG/pdf/chiffres-cles-apprentissage-2022.pdf>

More Job Opportunities for Palestinian Youth – Dual Studies. Disponibil: <https://www.giz.de/de/downloads/giz2022-en-mjoi-dual-studies.pdf>

Ordonanță de Urgență nr. 128 din 23 septembrie 2022 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, GUVERNUL ROMÂNIE. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/259642>

Pölten, St. University of Applied Sciences. (2017). *Dual Studies in Austria join forces*. Disponibil: <https://www.fhstp.ac.at/en/newsroom/news/dual-studies-in-austria-join-forces>

Regulamentul de organizare a studiilor superioare de licență (ciclul I) și integrate, Ordinul nr. 1625/2019. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_nr._1625_din_12.12.2019.pdf

Report of companies' needs for Dual Higher Education in the Republic of Moldova and Ukraine. (2021) Disponibil: https://coopera-project.ase.md/wp-content/uploads/2021/12/A1.2_COOPERA_Report-on-companies-needs-from-DHE_MD_UA_FINAL.pdf

Semestra, Ch. (2020). *Dual studies: in record time to a bachelor's degree, including professional experience*. Disponibil: <https://semestra.ch/duales-studium>

Sirbu, O., Covaș, L., Stih, L., Solcan, A. (2022). Development of the dual higher educational model based on company needs. În: *Eastern European Journal Of Regional Studies*, June 2022, p. 30 - 49. ISSN: 2537-6179/E-ISSN: 1857-436X. Disponibil: https://csei.ase.md/journal/files/issue_81/EEJRS_Issue_81_30-49_SIR.pdf

Study German Dual Programmes at the University of Europe for Applied Sciences. Disponibil: <https://www.ue-germany.com/programmes/dual-programmes>

Wilfried Hesser (2018) *Implementation of a dual system of higher education within foreign universities and enterprises*. Helmut Schmidt University. Disponibil: https://epub.sub.uni-hamburg.de/epub/volltexte/2020/96655/pdf/Duale_Hochschulausbildung_ENG_N_180605.pdf

WEBSITES/LINKS

- **ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA - Proiectul COOPERA - <https://bri.ase.md/coopera/>**
- **ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA – www.ase.md**
- **AC TECHNOLOGIES SRL - <https://ac-tech.com/ro/steaua-ta-calauzitoare-in-lumea-tehnologiei-digitale/>**
- **BC MAIB SA - <https://www.maib.md/ro/maib>**
- **ÎCS MR CRYSTAL SYSTEM SRL - <https://www.crystal-system.eu/>**
- **ÎM EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY SA - <https://www.efesmoldova.md/despre-noi/>**
- **ÎM MOLDCELL SA - <https://www.moldcell.md/rom/despre-moldcell>**
- **MGF ENGROS SRL - <https://mcf.md/o-nas>**
- **MOLDTELECOM SA - <https://moldtelecom.md/ro/personal/Despre-comanie>**
- **SC STARNET SRL - <https://www.starnet.md/ro/about/history>**
- **UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA – proiectul COOPERA - <https://cci.ulim.md/coopera-ulim/>**
- **UNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN MOLDOVA – proiectul COOPERA – <https://proiecte.utm.md/coopera/>**

VIDEO

- **Programul de studii dual la MAIB- <https://www.facebook.com/maib.recruteaza/videos/119040894507852/>**
- **Programul de studii dual la ASE M- <https://www.facebook.com/ASEMoficial/videos/1250942535784912>**
- **Învățământului superior dual - TELEMATINAL de la TVR <https://www.facebook.com/ASEM.departMgA/videos/3025087877740767>**

ANEXE

Anexa 1. Calendarul universitar pentru programul de studii dual în ASEM

CALENDARUL UNIVERSITAR											
Termene și durată											
An de studii	Activități didactice				Sesiuni de examinare		Stagii de practică		Vacanțe		
	Sem. 1 (15 săptămâni)		Sem. 2 (15 săptămâni)		Sem. 1	Sem. 2	Sem. 1	Sem. 2	Iarnă	Primăvară	Vară
	Studii ASEM	Studii companii	Studii ASEM	Studii companii							
I	septembrie - octombrie <i>9 săpt.</i>	noiembrie - decembrie <i>6 săpt.</i>	februarie - martie <i>9 săpt.</i>	aprilie - mai <i>6 săpt.</i>	decembrie - ianuarie <i>4 săpt.</i>	mai - iunie <i>4 săpt.</i>			decembrie - ianuarie <i>3 săpt.</i>	Paște <i>1 săpt.</i>	iunie - august <i>10 săpt.</i>
II	septembrie - octombrie <i>9 săpt.</i>	noiembrie - decembrie <i>6 săpt.</i>	februarie - martie <i>7 săpt.</i>	martie - mai <i>8 săpt.</i>	decembrie - ianuarie <i>4 săpt.</i>	mai - iunie <i>4 săpt.</i>		aprilie - mai <i>4 săpt.</i>	decembrie - ianuarie <i>3 săpt.</i>	Paște <i>1 săpt.</i>	iunie - august <i>10 săpt.</i>
III	septembrie - octombrie <i>9 săpt.</i>	noiembrie - decembrie <i>6 săpt.</i>	ianuarie - februarie <i>5 săpt.</i>	martie - mai <i>10 săpt.</i>	decembrie - ianuarie <i>4 săpt.</i>	martie <i>1 săpt.</i>		martie - aprilie <i>7 săpt.</i>	decembrie - ianuarie <i>2 săpt.</i>	Paște <i>1 săpt.</i>	
Total	<i>27 săpt.</i>	<i>18 săpt.</i>	<i>21 săpt.</i>	<i>24 săpt.</i>	<i>12 săpt.</i>	<i>9 săpt.</i>		<i>11 săpt.</i>	<i>8 săpt.</i>	<i>3 săpt.</i>	<i>20 săpt.</i>

Extras din Planul de învățământ 2022

Anexa 2. Fișa de observare

(se completează de către mentorul de la întreprindere pentru a evalua activitatea studenților anului I, semestrul I, programul de studii Business și Administrare)

ÎNVĂȚĂMÂNT DUAL

Numele și prenumele studentului _____

Grupa academică _____

Programul de studii Ciclul I. Licență - BUSINESS ȘI ADMINISTRARE

Anul 1, semestrul 1

Numele și prenumele mentorului _____

Denumirea companiei partener _____

Departamentul _____

(ex. serviciul financiar, departamentul de marketing....)

Cadrul didactic coordonator din partea ASEM _____

Perioada de desfășurare a programului de studii 7.11.2022 - 16.12.2022
prin învățământul dual la compania partener

Durata totala obligatorie 6 săptămâni

Criteriaul	Calificativul
Nivelul de dobândire a competențelor	
<p>Măsura în care studentul a însușit competențe în urma realizării activităților desfășurate sub îndrumarea tutorelui.</p> <p>Discipline incluse în Planul de învățământ (anul I /sem. 1.)</p> <p><u>BUSINESS ȘI ADMINISTRARE</u></p> <p>Microeconomie/Informatica economică/ Dreptul afacerilor/Arta comunicării și etica profesională/Limba străină de afaceri/ Matematica economică</p>	
<p>C 1. Aplicarea mecanismelor economice și a conceptelor majore ale economiei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aplică conceptele economice fundamentale pentru a avea o bază necesară inițierii și/sau desfășurării activității economice. • Demonstrează o înțelegere a mecanismelor economice pentru a putea recunoaște mediile în care funcționează întreprinderile. 	
<p>C 2. Organizarea activității conform cadrului juridic aferent afacerilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrează o înțelegere a aspectelor juridice asociate funcționării eficiente a afacerii. • Aplică termenii juridici necesari domeniului de afaceri. • Analizează cadrul legal național în domeniul afacerilor. • Întocmește/analizează contracte comerciale utilizate în domeniul afacerilor. 	

Criteriul	Calificativul
Nivelul de dobândire a competențelor	
<p>C 3. Comunicarea eficientă, inclusiv într-o limbă de circulație internațională</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Analiza comunicării verbale orale și a corespondenței economice din perspectiva corectitudinii limbii române literare. ● Analiza critică a aplicabilității axiomelor comunicării, a argumentelor persuasive pentru înțelegerea și explicarea comportamentului uman concret. ● Aplică comunicarea scrisă specifică corespondenței oficiale în domeniul afacerii. ● Traduce mesaje scrise și orale (scrisori de afaceri, rapoarte, note informative, circulare etc.). ● Produce mesaje pentru a transmite ideile, impresiile, experiențele proprii prin identificarea raporturilor logice de cauză și efect formulate în limba străină. 	
<p>C 4. Competențe digitale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Comunică și colaborează eficient în medii digitale. ● Creează conținuturi digitale relevante. ● Asigură protecția personală, protecția datelor, protecția identității digitale, măsurile de securitate, utilizarea sigură și durabilă. ● Utilizează TIC întru producerea, prezentarea sau înțelegerea unei informații complexe. 	
<p>C 5. Colaborare și munca în echipă</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Stabilește și susține relațiile de muncă eficiente și de încredere cu colegii, în cadrul echipei. ● Execută roluri și activități specifice muncii în echipă. 	
Comportamentul și modalitatea de integrare a studentului în activitatea organizației	
<p>1. Îndeplinirea sarcinilor de muncă stabilite de către mentor (măsura în care studentul a efectuat activitățile atribuite de către mentor, a dovedit responsabilitate în rezolvarea sarcinilor).</p>	
<p>2. Frecvența/prezența (respectarea duratei săptămânii de muncă stabilită de organizație) % din total timp: FB (90-100%); B (76 - 89%); S (51 - 75 %); N (mai puțin de 50 %).</p>	
<p>3. Respectarea regulamentului de ordine interioară (măsura în care studentul a manifestat un comportament adecvat, a respectat disciplina muncii, cerințele de securitate și sănătate în muncă, regulamentul de ordine internă al agentului economic).</p>	

Calificative: FB (foarte bine); B (bine); S (satisfăcător); N (nesatisfăcător).

Alte aprecieri privind activitatea studentului (opțional):

Nume prenume tutore

Semnătură

Data

Anexa 3. Model Caietul studentului

(model pentru studenții anului I, semestrul I, programul de studii Business și Administrare)

ÎNVĂȚĂMÂNT DUAL

Numele și prenumele studentului _____

Grupa academică _____

Programul de studii Ciclul I. Licență - BUSINESS ȘI ADMINISTRARE

Anul 1, semestrul 1

Numele și prenumele tutorelui _____

Denumirea companiei partenere _____

Departamentul _____

(ex. serviciul financiar, departamentul de marketing....)

Cadrul didactic coordonator din partea ASEM _____

Perioada de desfășurare a programului de studii 7.11.2022 - 16.12.2022
prin învățământul dual la compania partener

Durata totală obligatorie

6 săptămâni

Competențele dobândite de student

În urma realizării activităților desfășurate sub îndrumarea tutorelui, studentul va însuși următoarele competențe:

C 1. Aplicarea mecanismelor economice și a conceptelor majore ale economiei

- Aplică conceptele economice fundamentale pentru a avea o bază necesară inițierii și/sau desfășurării activității economice.
- Demonstrează o înțelegere a mecanismelor economice pentru a putea recunoaște mediile în care funcționează întreprinderile.

C 2. Organizarea activității conform cadrului juridic aferent afacerilor

- Demonstrează o înțelegere a aspectelor juridice asociate funcționării eficiente a afacerii.
- Aplică termenii juridici necesari domeniului de afaceri.
- Analizează cadrul legal național în domeniul afacerilor.
- Întocmește/analizează contracte comerciale utilizate în domeniul afacerilor.

C 3. Comunicarea eficientă, inclusiv într-o limbă de circulație internațională

- Analiza comunicării verbale orale și a corespondenței economice din perspectiva corectitudinii limbii române literare.
- Analiza critică a aplicabilității axiomelor comunicării, a argumentelor persuasive pentru înțelegerea și explicarea comportamentului uman concret.
- Aplică comunicarea scrisă specifică corespondenței oficiale în domeniul afacerii.
- Traduce mesaje scrise și orale (scrisori de afaceri, rapoarte, note informative, circulare etc.).
- Produce mesaje pentru a transmite ideile, impresiile, experiențele proprii prin identificarea raporturilor logice de cauză și efect formulate în limba străină.

II. **Principalele abilități și competențe dezvoltate prin intermediul programului de studii prin învățământul dual la compania partener**

În opinia dvs., au fost realizate obiectivele formării profesionale și s-au obținut competențele necesare?

Ce abilități ați dezvoltat pe parcursul studiilor la compania partener?

Ce ați învățat nou?

III. **Descrierea modului de colaborare cu mentorul și cu alte persoane din organizație**

Cum ați comunicat cu mentorul? (ședințe de lucru, email, telefonic etc.).

Cum au fost transmise sarcinile de lucru?

Apreciați calitatea interacțiunii cu mentorul, acordând o notă de la 1 la 10: _____

Cu ce alte persoane din organizație ați mai interacționat și în ce context?

IV. **Evaluarea gradului de dezvoltare a competențelor necesare pe durata realizării instruirii în organizație (de la 1 la 10), indicați provocările întâmpinate**

V. **Ce sugestii/recomandări ați oferi?**

Întocmit,

Nume și prenume student: _____

Semnătură: _____

Data

Anexa 4. Chestionar pentru studenții ÎSD

Stimați studenți,

vă rugăm să participați la un studiu privind învățământul superior dual.

Prezentul studiu are drept scop analiza rezultatelor pilotării învățământului dual în instituțiile de învățământ superior și optimizarea programelor de studii duale.

Răspunsurile dvs. sunt foarte importante pentru noi și vor fi destinate exclusiv unor analize statistice.

Vă mulțumim!

Timp estimativ pentru completare - 8 min.

1. Nume/Prenume _____

2. Instituția de învățământ _____

3. Compania de formare _____

4. Programul de studii _____

5. Anul de studii:

- Anul 1;
- Anul 2;
- Anul 3.

6. Vârsta

7. Ce instituție de învățământ ați absolvit înainte de a vă înscrie la programul dual?

- Liceu;
- Colegiu;
- Universitate;
- Alta.

8. Profilul de studii în liceu:

- Umanist;
- Real;
- Sport;
- Arte;
- Altul.

9. Alegerea programului de studiu a fost influențată de posibilitatea de a învăța în format dual?

- Da;
- Nu.

10. Dacă răspunsul la întrebarea precedentă a fost Da, indicați care era programul inițial pentru care ați fi optat:

11. În ce măsură programul dual urmat răspunde cerințelor dvs. (1 - Deloc.... 5 - În totalitate)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

12. De unde ați aflat despre programul dual de învățământ?

- recomandarea părinților și/sau a altor membri de familie;
- recomandarea prietenilor;
- ca rezultat al orientării în carieră în cadrul liceului/colegiului;
- consultarea comisiei de admitere;
- rețelele sociale;
- alta.

13. Dacă la întrebarea precedentă ați selectat Alta, vă rugăm să o specificați (le specificați):

14. De ce ați optat pentru un program dual de învățământ?

- după finisarea studiilor va fi ușor de obținut un loc de muncă;
- pentru experiența garantată timp de 3 ani;
- acumulare de cunoștințe și competențe practice în gestiunea unei afaceri;
- reputație bună a companiei de formare (partener);
- am fost convins de avantajele învățământului dual;
- avantaje financiare (bursa, salariu de formare);
- alta.

15. Dacă la întrebarea precedentă ați selectat Alta, vă rugăm să o specificați (le specificați):

16. Privind experiența dvs. generală în instituția de învățământ și la programul pe care îl urmați, în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

	Da	Nu
Am participat la discuții în companii.		
Am participat la activități în cadrul companiei.		
Mi-au fost încredințate sarcini de lucru în cadrul companiei.		
Am participat la activități extracurriculare (conferințe, școli de vară, mese rotunde etc.).		
M-am încadrat ușor în colectivul companiei.		
Formarea în cadrul companiei m-a ajutat să însușesc ușor cursurile studiate în cadrul universității.		
Am avut parte de suport și instruire din partea mentorului de la companie.		
Majoritatea subiectelor studiate pe parcursul programului dual sunt necesare pentru viitorul meu.		

17. Programul dual:

	Da	Nu	Nu știu	Nu este aplicabil
Mi-a dezvoltat capacitatea de a lucra ca și membru al echipei într-o companie, câștigând încrederea colegilor de muncă.				
M-a motivat să efectuez o muncă de calitate.				
Mi-a dezvoltat abilitățile de comunicare.				
Mi-a format încrederea în dezvoltarea carierei mele.				
M-a făcut să îndrăgesc și mai mult specialitatea.				
M-a învățat să folosesc tehnici/software în domeniul meu de lucru.				
M-a învățat să fac față situațiilor stresante la locul de muncă.				
Mi-a oferit un câștig mai mare.				
Îmi permite să acumulez experiență de muncă.				
Îmi permite să însușesc specialitatea de la specialiști în domeniu.				

18. Cu ce probleme v-ați confruntat în timpul formării profesionale în cadrul companiei?

- nu au fost probleme;
- dificultăți legate de deplasarea către locul formării profesionale;
- salariul a fost achitat neregulat;
- salariul de formare a fost sub limita minimă stabilită de legislație;
- sprijin insuficient din partea mentorului de la întreprindere;
- rezistență din partea colectivului companiei;
- condiții de muncă nesatisfăcătoare;
- program de muncă peste limita stabilită;
- sarcini mai puțin necesare pentru formarea profesională;
- implicarea insuficientă din partea instituției de învățământ în realizarea instruirii la companie;
- alta.

19. Dacă la întrebarea precedentă ați selectat Alta, vă rugăm să o specificați (le specificați):

20. În timpul programului dual, v-ați gândit vreodată să-l abandonați?

- Da;
- Nu.

21. Dacă la întrebarea precedentă ați selectat Da, vă rugăm să specificați cauza:

22. Care este numărul dvs. de ore de muncă pe zi conform orarului de muncă în companie?
(Indicați doar numărul, de ex: 8; 6.5; 4 etc.):

23. Pe parcursul formării în cadrul companiei ați fost promovat?

- Da;
- Nu.

24. Pe parcursul formării în cadrul companiei vi s-a propus să lucrați și în timpul vacanței?

- Da;
- Nu.

25. Pe parcursul formării în cadrul companiei vi s-a oferit mărire de salariu (inclusiv premii, surplus etc.)?

- Da;
- Nu.

Informații socio-demografice

26. Gen

- Bărbat;
- Femeie.

27. Venit

- nici un venit;
- sub 2000 MDL;
- între 2000.01 MDL - 5000 MDL;
- între 5000.01 MDL - 8000 MDL;
- mai mult de 8000 MDL.

28. Locul de trai în prezent (Ex. Chișinău, Stăuceni, Durlești, Pânășești etc.):

29. Care aspecte ale învățământului dual ar fi oportun de modificat?

30. Dacă mai doriți să adăugați ceva, vă rugăm să o faceți:

Vă mulțumim pentru timpul și încrederea acordată!

Anexa 5. Chestionar pentru companiile partenere în cadrul ÎSD

Stimați parteneri, vă rugăm să participați la un studiu privind învățământul dual.

Prezentul studiu are drept scop analiza rezultatelor pilotării învățământului dual în instituțiile de învățământ superior și optimizarea programelor de studii duale.

Răspunsurile dvs. sunt foarte importante pentru noi și vor fi destinate exclusiv unor analize statistice.

Vă mulțumim!

1. Nume Prenume _____
2. Funcție _____
3. Număr de telefon _____
4. E-mail _____
5. Denumirea companiei _____
6. Numărul angajaților în calitate de mentori _____
7. De când compania participă în programul dual:
 - 2022
 - 2023

8. Nivelul de pregătire al studenților de la programele duale:

- 5 - Foarte satisfăcuți
- 4 - În mare parte satisfăcuți
- 3 - Satisfăcuți
- 2 - Parțial satisfăcuți
- 1 - Deloc satisfăcuți

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Dacă la întrebarea precedentă ați selectat 1, 2 sau 3, indicați care sunt, conform părerii dvs., cauzele calificării insuficiente în rândul studenților programelor duale:

- număr mic de ore practice pentru dobândirea abilităților necesare;
- resurse umane insuficiente pentru gestionarea programului dual în cadrul companiei;
- resurse materiale insuficiente pentru gestionarea programului dual în cadrul companiei;
- lipsa de interes și motivație din partea studenților;
- curriculum-uri învechite;
- calitatea necorespunzătoare a cadrelor didactice de specialitate din instituția de învățământ.

10. În cazul în care mai sunt și alte cauze care stau la baza pregătirii necorespunzătoare a studenților, vă rugăm să le menționați:

11. Care sunt motivele din care ați decis să faceți parte din programul dual?

- lipsa forței de muncă;
- oportunitatea de formare a specialiștilor conform necesităților proprii;
- fluctuația scăzută a personalului prin loializare față de compania de formare;
- costuri reduse în comparație cu cele de căutare, recrutare, recalificare a personalului;
- angajați motivați;
- productivitate și performanță ridicată a studenților;
- altele.

12. Dacă la întrebarea precedentă ați indicat Altele, vă rugăm să le specificați:

--

13. Cum apreciați, pe o scară de la 1 la 5, creșterea competențelor și abilităților studenților din programele duale?

- 5 - creștere semnificativă;
- 4 - creștere bună;
- 3 - creștere moderată;
- 2 - creștere slabă;
- 1 - nu a crescut.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

14. Cum asigurați în cadrul companiei dvs. calitatea procesului de formare în programul dual?

- cu implicarea mentorilor competenți;
- prin utilizarea tehnologiilor moderne de la companie;
- prin integrarea metodelor educaționale și informaționale moderne în procesul de predare/învățare;
- prin perfecționarea continuă a planului de formare practică la întreprindere;
- cooperare la nivel național și internațional cu alți agenți economici din industrie, ce implementează programe duale;
- altele.

15. Dacă la întrebarea precedentă ați indicat Altele, vă rugăm să le specificați:

--

16. Ce dificultăți a întâmpinat compania dvs. în desfășurarea programului dual? În cazul în care există problema, vă rugăm să menționați gravitatea acesteia pe o scară la 1 la 5:

	Nu este o problemă	1 Ușor	2 Moderat	3 Accentuat	4 Grav	5 Foarte grav
Costuri ridicate aferente programelor duale.						
Legislație aferentă programelor duale incompletă sau dificilă în aplicare.						
Dificultăți în relațiile cu instituțiile de control din cauza necunoașterii de către aceștia a reglementărilor programului dual (ex. Inspectoratul Fiscal etc.).						
Dificultăți logistice (de transport a studenților) în perioada de instruire.						
Neîncrederea față de studenți din partea personalului companiei.						
Cooperarea dificilă cu alți parteneri cheie (de ex. Camera de comerț și Industrie).						
Altele.						

17. Dacă la întrebarea precedentă ați indicat Altele, vă rugăm să le specificați:

--

18. Compania dvs. poate asigura formare profesională pentru studenții cu nevoi speciale în cadrul programului dual?

- da;
- nu.

19. Care este numărul de ore de muncă pe zi pentru studenți, conform orarului de muncă în companie? (Indicați doar numărul, de ex: 8; 6.5; 4 etc.):

20. Pe parcursul formării în cadrul companiei ați promovat studenții la poziții mai avansate?

- da;
- nu.

21. Ați propus studenților să lucreze și în timpul vacanței?

- da, anumitor studenți;
- da, tuturor studenților;
- nu.

22. Ați oferit măririi de salarii (inclusiv premii, surplus etc.) studenților?

- da, anumitor studenți;
- da, tuturor studenților;
- nu.

23. Dacă doriți să adăugați un comentariu vă rugăm să o faceți:

24. Ați avut cazuri de abandon al programului dual în rândul studenților?

- da;
- nu.

25. Dacă ați răspuns Da la întrebarea precedentă, vă rugăm să indicați cauza:

26. În opinia dvs., care ar fi principalele 5 acțiuni pentru îmbunătățirea sistemului de învățământ dual?

- modernizarea/dezvoltarea curriculară;
- perfecționarea evaluării după formarea în cadrul companiei;
- dezvoltarea unui nou model de identificare și înrolare de către companie a potențialilor candidați la programele duale;
- implicarea sporită a companiilor în îmbunătățirea calității pregătirii în instituțiile de învățământ superior;
- atragerea în instituțiile superioare de învățământ a cadrelor didactice calificate tinere;
- implicarea activă a partenerilor din cadrul programului dual în activități de informare și promovare a învățământului dual;
- asigurarea din partea Ministerului Educației și Cercetării a deschiderii instituțiilor de învățământ superior pentru implementarea programelor duale la cerința companiilor (de ex., includerea unei specialități la solicitare, asigurarea înmatriculărilor etc.);
- altele.

27. Dacă la întrebarea precedentă ați indicat Altele, vă rugăm să le specificați:

28. Intenționați pe viitor să angajați absolvenții programelor duale?

- da;
- nu.

29. Cum considerați, care sunt neajunsurile sistemului de învățământ dual? Vă rugăm să indicați maxim 5 afirmații.

- contractul de formare necesită ajustări;
- lipsa unor stimulente pentru agenții economici;

- comunicarea slabă a sectorului privat cu Ministerul Educației și Cercetării;
- implicarea slabă a Comitetelor Sectoriale, Patronatelor și a Sindicatelor;
- investiția în programul dual este costisitoare pentru companii;
- cadrul normativ formulat este dezvoltat insuficient/neclar pentru companii;
- lipsa unei platforme de dialog, echipamentele și competențele cadrelor didactice sunt învechite;
- angajatorii nu sunt capabili să pregătească tinerii pentru o calificare completă (nu doar competențe specifice companiei);
- cunoștințele generale de nivel liceal sunt insuficiente.

Necesitățile companiei

30. Indicați care sunt necesitățile companiei dvs. referitor la numărul de studenți la programul dual pentru următorul an.

Specialitatea Informatică Aplicată:

31. Indicați care sunt necesitățile companiei dvs. referitor la numărul de studenți la programul dual pentru următorul an.

Specialitatea Business și Administrare:

32. Vă rugăm să indicați dacă aveți nevoie de studenți de la alte programe de studii în afară de cele două menționate:

33. Dacă doriți să mai adăugați ceva, vă rugăm să o faceți:

Vă mulțumim pentru timpul și încrederea acordată!

Anexa 6. Acord de colaborare în învățământul dual (model)

Modelul unui acord de colaborare între ASEM și agenții economici

„_____” _____ 2023

mun. Chișinău

Academia de Studii Economice din Moldova (în continuare ASEM) în persoana dlui _____, rector și _____ (în continuare Companie) în persoana dlui _____, director general, au încheiat prezentul Acord, prin care se stipulează următoarele:

I. OBIECTIVELE ACORDULUI

- 1.1. Obiectivul acordului îl reprezintă stabilirea unui parteneriat reciproc avantajos între Părți, în scopul organizării și realizării procesului de formare profesională a specialiștilor prin învățământ dual, în vederea asigurării unui proces de învățare de calitate prin muncă, prin implicarea părților în procesul de planificare, implementare și monitorizare a efectelor învățământului dual conform cadrului instituțional stabilit.
- 1.2. În scopul realizării Planului de învățământ, ASEM și Compania vor elabora în comun planul de studiu pentru programul de studii _____.
- 1.3. Compania va încheia un contract de formare profesională în învățământul dual cu fiecare student, în temeiul căruia studentului îi va fi achitată remunerația de formare profesională, în conformitate cu legislația în vigoare.
- 1.4. Realizarea Planului de studiu va fi partajată între ASEM și Companie, după cum urmează:
 - 60% din timpul de studii se va petrece în cadrul ASEM;
 - 40% din timpul de studii se va petrece în cadrul Companiei.
- 1.5. ASEM și Compania poartă răspundere pentru calitatea studiilor și formării profesionale efectuate de către student, în partea ce le revine conform timpului de studii oferit.

II. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PĂRȚILOR

- 2.1. Părțile trebuie să execute obligațiile ce decurg din prezentul Acord în mod corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit în acesta.
- 2.2. *ASEM este în drept:*
 - 1) să elaboreze și să aplice procedura de admitere a candidaților în învățământul dual;
 - 2) să elaboreze planul de învățământ și curriculumul, în parteneriat cu Compania;
 - 3) să organizeze și să deruleze procesul de pregătire al studenților în învățământ dual conform planului de învățământ;
 - 4) să supravegheze modul în care studentul realizează planul de studiu în cadrul Companiei.
- 2.3. *ASEM are următoarele obligații:*
 - 1) să elaboreze, în comun cu Compania, planul de învățământ pentru programul de studiu respectiv;
 - 2) să stabilească, în parteneriat cu Compania, modul de desfășurare a procesului de selectare a potențialilor studenți pentru studiul în format dual;
 - 3) să țină evidența studenților înscriși la programele de învățământ prin format dual și a contractelor de formare profesională în învățământul dual.

- 4) să asigure cu cadre didactice și mentori calificați în domeniul de formare profesională în învățământul dual;
- 5) să consilieze și să îndrume profesional studentul;
- 6) să monitorizeze frecvența studenților la instruirea în cadrul ASEM, precum și să informeze Compania cu privire la nerespectarea frecvenței;
- 7) să organizeze procesul de recuperare a orelor nerealizate de către student, din cauza absențelor sau pentru remediere în cazul studentului cu progres întârziat, inclusiv prin diverse măsuri de suport;
- 8) să asigure instruirea studenților în cazul în care aceasta nu se poate efectua la Companie, în conformitate cu curriculumul aprobat;
- 9) să organizeze și să desfășoare evaluarea nivelului de formare a competențelor studenților, în colaborare cu Compania, în conformitate cu prevederile normative;
- 10) să organizeze și să desfășoare susținerea examenului și/sau tezei de licență în învățământul dual;
- 11) să anunțe Compania despre activitățile și evenimentele organizate în ASEM, care pot contribui la realizarea obiectivelor acesteia;
- 12) să acorde asistență consultativă, în vederea soluționării problemelor și/sau atingerea obiectivelor urmărite de către Companie;
- 13) să disemineze, în rândul studenților, masteranzilor și absolvenților, informațiile cu referire la stagiile de practică și/sau posturile vacante din cadrul Companiei;
- 14) să desfășoare cercetări științifice, conform solicitărilor Companiei;
- 15) să asigure spații necesare desfășurării evenimentelor/proiectelor comune, cu respectarea normelor și procedurilor interne;
- 16) să găzduiască unele evenimente organizate de către Companie, în condițiile prestabilite dintre părți;
- 17) să acorde, prin intermediul departamentelor de profil, asistență consultativă privind ultimele tendințe mondiale în domeniul de specialitate a întreprinderii.

2.4. *Compania este în drept:*

- 1) să asigure împreună cu ASEM organizarea și desfășurarea programului de studiu prin învățământ dual;
- 2) să stabilească caracterul și conținutul activităților de formare profesională în conformitate cu curriculumul aprobat;
- 3) să înființeze consorții cu alte instituții de învățământ și agenți economici certificați, în scopul implementării Planului de învățământ pentru programul de studii _____.
- 4) să stabilească sarcinile corespunzătoare pentru fiecare student, în condițiile planului de învățământ;
- 5) să exercite controlul asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de către student, în limitele stabilite de contractul de formare profesională în învățământul dual;
- 6) să informeze ASEM despre nerespectarea de către student a contractului de formare profesională în învățământul dual;
- 7) să stabilească metoda și criteriile de selecție a studenților, cărora să le propună încheierea contractului individual de muncă în condițiile prevăzute de Codul muncii în cadrul Companiei la finalizarea programului de studiu prin învățământ dual.

2.5. *Compania este obligată:*

- 1) să asigure încadrarea studenților în învățământ dual în toate procesele de formare profesională, în conformitate cu curriculumul aprobat, precum și să țină evidența lucrului îndeplinit;

- 2) să asigure studentului în învățământ dual, pe perioada formării profesionale, achitarea lunară a remunerației de formare profesională, mărimea căreia nu poate fi mai mică decât cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real;
- 3) să desemneze o persoană calificată pentru a exercita funcția de mentor;
- 4) să asigure condițiile necesare pentru ca mentorului să-și îndeplinească corespunzător sarcinile în ceea ce privește formarea profesională a studentului în învățământ dual;
- 5) să asigure accesul mentorului din companie la informațiile privind modul și calitatea realizării planului de învățământ;
- 6) să informeze ASEM despre evoluția și modul de realizare a planului de învățământ;
- 7) să asigure instructajul introductiv al studentului referitor la specificul lucrului, respectarea cerințelor de securitate și sănătate în muncă, de securitate antiincendiară, a cerințelor sanitaro-igienice, a instrucțiunilor de gestionare a resurselor și protecției mediului;
- 8) să asigure condițiile necesare pentru respectarea cerințelor de securitate și sănătate în muncă;
- 9) să amenajeze și să pună la dispoziția studentului o zonă pentru formare profesională, delimitată de spațiul de lucru operațional în cadrul companiei și să asigure dotarea corespunzătoare a acestuia conform specificului activităților efectuate;
- 10) în cadrul meseriilor/profesiilor/specialităților industriale tehnice, meșteșugărești și agro-alimentare, să asigure studentul cu echipamentul și hainele de protecție, setul de scule, utilajele, echipamentul de întreținere și deservire necesar și la un nivel tehnologic actual;
- 11) în cazul în care nu poate asigura parcurgerea de către student a tuturor subiectelor prevăzute de curriculum de formare pe module/discipline, să avizeze ASEM, pentru ca studentul să completeze pregătirea practică în ASEM;
- 12) să nu antreneze studentul în activități care nu corespund programului de studiu pentru care se pregătește;
- 13) să nu împiedice frecventarea de către student a orelor de studii în cadrul ASEM;
- 14) să participe la susținerea examenului și/sau tezei de licență, prin delegarea a cel puțin unui reprezentant în calitate de membru al Comisiei de evaluare;
- 15) să permită, la cerere, accesul reprezentanților ASEM, Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, organului central de specialitate în domeniul învățământului dual, la locul de formare a studentului;
- 16) să participe la evenimentele organizate de către ASEM, care vizează obiectivele prezentului Acord;
- 17) să se implice, la solicitarea ASEM, în analiza conținutului planurilor de învățământ din cadrul învățământului dual;
- 18) să ofere informații, care nu constituie secret comercial și nu conțin date confidențiale sau cu caracter personal, în vederea elaborării de către studenți a cercetărilor științifice de specialitate;
- 19) să creeze condiții adecvate, coordonate și acceptate în prealabil de părți, pentru realizarea planului de studiu de către studenți și asigurarea accesului lor la diverse materiale necesare realizării programului și elaborării tezei de licență, care nu constituie secret comercial și nu conțin date confidențiale sau cu caracter personal;
- 20) să preavizeze ASEM și studentul în cazul apariției unor impedimente de asigurare a formării profesionale a studentului în cadrul companiei.

2.6. După posibilitate, Compania va asigura, cu titlu gratuit, cazarea, transportul și hrana studenților.

III. TERMENUL ACORDULUI

Prezentul Acord se încheie pentru perioada Programului de studii superioare de licență și produce efecte juridice până la _____.

IV. RESPONSABILITATEA PĂRȚILOR

Pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor stipulate în prezentul Acord, partea culpabilă compensează pagubele cauzate, în conformitate cu legislația civilă în vigoare.

V. MODIFICAREA ȘI REZILIEREA ACORDULUI

- 5.1. Orice modificări și completări la prezentul Acord se vor perfecta în formă scrisă, se vor semna de ambele Părți și vor constitui parte integrantă a prezentului Acord.
- 5.2. Prezentul Acord poate înceta înainte de termen, fără preavizare în acest sens, prin acordul comun al Părților, perfectat în scris.
- 5.3. Prin derogare de la prevederile pct.5.2, ASEM poate rezilia, unilateral, oricând prezentul Acord, dacă constată că Compania nu execută în mod corespunzător obligațiile sale rezultate din prezentul Acord.
- 5.4. În cazul încetării prezentului Acord înainte de termen din culpa Companiei, ASEM va identifica soluții de repartizare a studenților pentru formarea profesională în cadrul altor agenți economici.

VI. CLAUZE FINALE

- 6.1. Prezentul Acord intră în vigoare la momentul semnării lui de către Părți.
- 6.2. Prezentul Acord constituie obligația deplină a Părților cu privire la obiectul acestuia și va suprima oricare alte expresii anterioare de intenții ori înțelegeri cu privire la obiectul prezentului Acord.
- 6.3. Prezentul Acord este guvernat de legislația Republicii Moldova.
- 6.4. Divergențele cu privire la interpretarea, aplicarea, executarea și rezoluțiunea Acordului se soluționează pe cale amiabilă.
- 6.5. Prezentul Acord a fost încheiat în 2 (două) exemplare originale, câte unul pentru fiecare Parte, ambele având aceeași putere juridică.

VII. ADRESELE JURIDICE ALE PĂRȚILOR

**Academia de Studii Economice din
Moldova**

Republica Moldova,

mun. Chișinău,

str. Bănulescu - Bodoni, 61

Tel. (+373) 22 22 41 28

Fax. (+373) 22 22 19 68

Nr. de înregistrare 1007600005951

Republica Moldova,

Tel: _____

Rector ASEM,

Director general,

Anexa 7. Contract de formare profesională în învățământul dual a studenților din ÎS (model)

Modelul unui contract de formare profesională între studenții ASEMA și agenții economici CICLU I – Licență

Părțile, _____ 2023
(agentul economic/autoritatea publică), IDNO _____, având

sediul în _____, în persoana _____, care acționează în baza Statutului, denumită în continuare „Companie”, și _____, IDNP _____, domiciliat în _____, denumit în continuare „Student”, au încheiat prezentul Contract de formare profesională în învățământul dual (în continuare „Contract”) privind următoarele.

I. OBIECTUL CONTRACTULUI

- I.1. Prezentul Contract reglementează relațiile dintre Companie și Student.
- I.2. Statutul de student în învățământul dual este obținut din momentul semnării contractului de formare profesională în învățământul dual cu Compania.
- I.3. În conformitate cu prevederile prezentului Contract, Student se obligă să urmeze formarea profesională, activând pentru și sub autoritatea Companiei și respectând regulamentul intern al acestuia, iar Compania se obligă să îi asigure toate condițiile necesare formării profesionale potrivit programului de studiu _____, precum și remunerația de formare profesională.
- I.4. Studentul urmează să-și dezvolte competențele în conformitate cu curriculumul aprobat la programul de studiu _____.
- I.5. Pregătirea Studentului urmează să fie coordonată de _____, în calitate de mentor.
- I.6. În cadrul executării prezentului Contract, există următoarele riscuri specifice locului de desfășurare a activităților practice și teoretice: _____.

II. LOCUL DE DESFĂȘURARE A FORMĂRII PROFESIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DUAL

Locul de formare a Studentului este _____.
(locul din cadrul Companiei unde se va desfășura formarea profesională)

III. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE STUDENTULUI

3.1. Studentul are următoarele drepturi:

- 3.1.1. să beneficieze de formarea profesională conform prevederilor din curriculum, în scopul obținerii competențelor profesionale specifice programului de învățământ;

- 3.1.2. să beneficieze de repaus zilnic și săptămânal;
- 3.1.3. să beneficieze de egalitate de șanse și de tratament;
- 3.1.4. să i se respecte demnitatea în muncă;
- 3.1.5. să i se asigure securitatea și sănătatea în muncă;
- 3.1.6. să beneficieze de vacanță pe perioada verii, în conformitate cu planul-cadru prevăzut de ASEM;
- 3.1.7. să desfășoare activități practice în perioada vacanței de vară pentru dezvoltarea abilităților practice;
- 3.1.8. să aibă acces la formare profesională suplimentară;
- 3.1.9. să beneficieze de servicii de consiliere, orientare și informare profesională;
- 3.1.10. să participe la procesul de evaluare în formarea profesională;
- 3.1.11. să participe la crearea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de lucru;
- 3.1.12. să beneficieze de protecție, în cazul în care raporturile de lucru ale mentorului se suspendă sau încetează, iar acest lucru afectează direct pregătirea sa profesională;
- 3.1.13. să beneficieze de protecție, în cazul lichidării Companiei;
- 3.1.14. să beneficieze de dreptul la libera asociere în sindicate pentru apărarea drepturilor de muncă, a libertăților și intereselor sale legitime.

3.2. *Studentul are următoarele obligații:*

- 3.2.1. să frecventeze cursurile la ASEM și să fie prezent la formarea profesională în cadrul Companiei;
- 3.2.2. să respecte indicațiile mentorului din cadrul Companiei, precum și pe cele ale mentorului din ASEM;
- 3.2.3. să realizeze sarcinile de muncă și să urmeze programul de formare profesională stabilit conform curriculumului și/sau, după caz, să îndeplinească atribuțiile ce îi revin în cadrul Companiei;
- 3.2.4. să respecte disciplina muncii;
- 3.2.5. să manifeste o atitudine gospodărească față de bunurile Companiei și să poarte răspundere pentru pricinuirea intenționată de pagube Companiei;
- 3.2.6. să păstreze integritatea materialelor didactice, a manualelor, a echipamentului tehnic, a utilajului, precum și a altor bunuri ale Companiei puse la dispoziția Studentului în cadrul formării profesionale;
- 3.2.7. să respecte prevederile regulamentului intern al Companiei;
- 3.2.8. să manifeste loialitate față de Companiei în executarea atribuțiilor de serviciu;
- 3.2.9. să respecte cerințele de securitate și sănătate a muncii în cadrul Companiei;
- 3.2.10. să respecte secretul comercial.

IV. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE COMPANIEI

4.1. *Companiei are următoarele drepturi:*

- 4.1.1. să stabilească sarcinile corespunzătoare pentru fiecare Student, în condițiile programului de formare profesională stabilit în fișa de formare;
- 4.1.2. să dea dispoziții cu caracter obligatoriu pentru Student, sub rezerva legalității acestora;
- 4.1.3. să exercite controlul asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de către Student;

4.1.4. să constate comiterea abaterilor disciplinare și să aplice sancțiunile corespunzătoare, potrivit legii și regulamentului de ordine internă.

4.2. *Compania are următoarele obligații:*

- 4.2.1. să asigure condițiile corespunzătoare pentru instruirea Studentului;
- 4.2.2. să achite Studentului remunerația de formare profesională;
- 4.2.3. să asigure condițiile necesare pentru ca mentorul să-și îndeplinească sarcinile în ceea ce privește formarea profesională a Studentului;
- 4.2.4. să informeze Studentul cu privire la condițiile de lucru și să-l instruiască în materie de securitate și sănătate în muncă, inclusiv prevederile regulamentului intern;
- 4.2.5. să participe, împreună cu ASEM, la soluționarea situațiilor de litigiu sau conflict dintre Student, mentor, după caz, și să identifice cea mai adecvată soluție pentru remedierea situațiilor respective;
- 4.2.6. să informeze ASEM despre evoluția și modul de realizare a programului de formare profesională în învățământul dual;
- 4.2.7. să asigure confidențialitatea datelor cu caracter personal ale Studentului;
- 4.2.8. să asigure accesul gratuit al Studentului la servicii medicale, inclusiv efectuarea examenului medical periodic;
- 4.2.9. să asigure Studentului continuarea formării profesionale, în cazul în care activitatea mentorului se suspendă sau încetează;
- 4.2.10. să nu îl antreneze pe Student în prestarea unor activități ce nu au legătură cu programul de studiu pentru care se formează;
- 4.2.11. să nu împiedice frecventarea de către Studentul a cursurilor la instituția de învățământ superior;
- 4.2.12. să elibereze Studentului, la cerere, o referință de student în învățământul dual;
- 4.2.13. să participe la susținerea examenului și/sau tezei de licență în învățământul dual al Studentului, prin delegarea a cel puțin unui reprezentant în calitate de membru al Comisiei de evaluare.

V. SALARIZAREA STUDENTULUI

- 5.1. Compania achită Studentului remunerația de formare profesională în sumă de _____ lei. La această sumă se adaugă alte sporuri/suplimente/adaosuri _____. În cazul în care remunerația de formare profesională se va achita în funcție de numărul de ore lucrate, se va indica în mod expres.
- 5.2. Remunerația de formare profesională se achită lunar Studentului la data de _____.

VI. RESPONSABILITATEA PĂRȚILOR, SOLUȚIONAREA LITIGIILOR

- 6.1. Părțile poartă răspundere pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor rezultate din prezentul Contract, în conformitate cu legislația, normele interne ale Companiei și ale prezentului Contract.
- 6.2. Recuperarea prejudiciului cauzat se efectuează în modul prevăzut de legislație.

VII. MODIFICAREA, SUSPENDAREA ȘI ÎNCETAREA CONTRACTULUI

- 7.1. Orice modificări și completări la prezentul Contract se vor perfecta în formă scrisă, se vor semna de ambele Părți și vor constitui parte integrantă a prezentului Contract.
- 7.2. Prezentul Contract poate fi suspendat prin acordul Părților.
- 7.3. În cazul în care prezentul Contract încetează din inițiativa Companiei, aceasta este obligat să înștiințeze ASEM și să contribuie la integrarea Studentului în cadrul altui agent economic.
- 7.4. Perioada de preaviz, în cazul în care încetarea prezentului Contract se face din inițiativa Companiei este de __ zile calendaristice. Perioada de preaviz, în cazul în care încetarea prezentului Contract se face din inițiativa Studentului este de __ zile calendaristice.

VIII. DIVERSE

- 8.1. Prezentul Contract este încheiat pe durata programului de formare profesională în învățământ dual și produce efectele juridice până la _____. La încetarea prezentului Contract, Părțile pot încheia un contract individual de muncă, în condițiile prevăzute de legislația muncii.
- 8.2. Durata zilnică a pregătirii teoretice și practice este stabilită prin dispoziția Companiei, dar nu va depăși 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână.
- 8.3. Orice neînțelegeri între Părți apărute din sau în legătură cu prezentul Contract vor fi discutate în scopul soluționării pe cale amiabilă. În caz de imposibilitate, litigiile vor fi deferite instanțelor de judecată competente ale Republicii Moldova.
- 8.4. În partea care nu este reglementată de prezentul Contract, relațiile dintre Părți sunt guvernate de prevederile legislației în vigoare, ale actelor constitutive și ale normelor interne ale Companiei.
- 8.5. Prezentul Contract se va aduce la cunoștința instituției de învățământ superior în care studentul își desfășoară studiile.
- 8.6. Prezentul Contract a fost încheiat în 2 (două) exemplare originale, câte unul pentru fiecare parte, ambele având aceeași putere juridică, iar o copie al acestuia se prezintă la ASEM.

Student _____

Comanie _____

Lectură: Lia Nicov
Procesare computerizată: Maria Budan

Semnat pentru tipar 22.11.2023
Coli editoriale 4,05. Coli de autor 3,95. Coli de tipar 9,25.
Comanda 62. Tirajul 10 ex.

Serviciul Editorial-Poligrafic al ASEM
Chişinău, str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 59, MD 2005
Telefon: (022) 402-936, 402-910